

رئیس - آقای رضوی (اجازه)

رضوی - بنده هم يك سوالی داشتم مخبر-بیاناتی که آقای ارباب فرمودند صحیح است ولی بنده این تبصره را قبول نکردم نظرم این بود که هر گاه این مستخدم در موقعی که شرائط کنترالتان را می نویسند شخصاً خواست بکنترالتان خانم بدهد در این موقع البته حق اخذ خرج مسافرت را نخواهد داشت و وقتی حق اخذ خرج سفر خواهد داشت که مطابق شرائط کنترالت رفتار کرده باشد

رئیس - آقای رضوی (اجازه)

رضوی - بنده خواستم از آقای مخبر و آقای کفیل وزارت معارف سؤال کنم که شغل اینها را خوب بود معین کنند که چه کاری کنند نوشته شده است برای صنف آهنگری یا نجاری خوب اینها شاگرد قبول میکنند یا نمیکنند و بالاخره باید فهمید که اینها چه میکنند (همه نمایندگان)

رضوی-آقایان بگذارید عرض بنده تمام شود آنوقت بفرمائید مدرسه رنکرزی که چندین سال است در این مملکت دائر است هنوز مانده ایم که يك شاگردی تربیت کرده باشد و بجائی فرستاده باشد

استدعا میکنم يك کدام از آقایان شرح بدهند که این شخص شغلش چیست

کفیل وزارت معارف- بنده هم گفتم بر گرام مدرسه صنعتی را خدمت آقای رضوی تقدیم کنم که بدقت ملاحظه بفرمائید وظائف این معلمین چیست

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافیهست

رئیس رای گرفته میشود باین لایحه باورقه که مشتمل بر چهار ماده است

(اخذ آراء بعمل آمد)

رئیس - اخذ اوراق رای تمام شد

(استخراج آراء بعمل آمد و نتیجه بطریق ذیل حاصل شد)

ورقه سفید ۸۲ و کبود ۱۰

رئیس - عده حضار ۹۲ با کثرت ۸۲ رای تصویب شد

اسامی موافقین آقایان: فرج الله خان آصف کردستانی - مدرس - محمد حاج میرزا علیرضا - آشتیانی - میرزا محمد خان مصدق - قائم مقام - طباطبائی دیبا فرمند - میرزا سید حسن کاشانی - اکبر میرزا - هایم - شیروانی - نجات - سید ابراهیم ضیاء - میرزا صدق خان اکبر

سلطانی - عباس میرزا - ناصر ندائیان میرزا سید احمد بهبهانی - میرزا محمد تقی ذوالقدر آقا سید مصطفی بهبهانی

دکتر آقایان - افسر - شیخ الاسلام ملایری - زهیم

دکتر ضیائی - طهرانی - دکتر امیر اعلم - امیر حسینخان بختیاری - دست غیب - حاج شیخ عبدالرحمن صالحی - سلیم ایزدی - روحی - صدرائی - محمدولی میرزا - محمد - ولی خان اسدی

معمی - دیوان بیگی - میرزا محمود خان وحید - میرزا یدالله خان - امامی - میرزا سید احمد احتشام - محمد تقی خان اسعد - حاج میرزا سید الله خان - عصر انقلاب - سید الله خان شادلو

سهراب خان - ارباب کیخسرو - افشار - انابکی - اسکندری - آقا سید علاءالدین بهبهانی - زاهدی - شوشتری - میرزائی - کمالوند - میرزا محمدخان و کبیل - کازرونی - میرزا عبدالجسین صدر - اتحاد - سلیمان میرزا - میرزا رضا خان حکمت - غلامحسین میرزا - سلطان ابراهیمخان افغمی - میرزا علیسان خطیبی

میرزا شهابالدین - دولت آبادی - رهنما - میرزا حسینخان پیرنیا - تقی زاده - آقا شیخ هادی طاهری - میرزا عبدالله خان معتمد

حیدرقلی میرزا حشمتی - شیخ جلال الدین - آقا سید کاظم یزدی - یحیی زنگنه - میرزا محمدخان معظمی - یاسائی - کی استوان - میرزا حسینخان پیرنیا - سید ابو الفتح

مخالف - آقای آقا شیخ محمد علی الموتی

رئیس - بعضی از آقایان تقاضا کرده اند لایحه توسعه اقتصادی جزء دستور امروز شود و بعضی از آقایان تقاضا کرده اند جزء دستور جلسه آتی شود - عده ای هم تقاضای ختم جلسه کرده اند - گمان میکنم ختم جلسه مقدم باشد

بعضی از نمایندگان - صحیح است وزیر فواید عامه - البته رای آقایان که همیشه مطاع و متبع است

ولیکن بنده میخواهم عرض کنم که آقایان این مسئله را در نظر بگیرند که اگر امروز هم ممکن نیست اینکار را شروع کنند در جلسه آتی باز در اول مجلس يك کارهای دیگری نباید چون وقت خیلی کم است تمنای میکنم الان لایحه را جزء دستور جلسه آتی بگذارند که در وقت بگذرد

وزیر مالیه - راجع بذایع چون در اغلب نقاط يك ترتیبی معمول بوده است دشکایتی از طرف مردم میشده است وزارت مالیه در نظر گرفته است که ترتیبی کند که تقبیری در آن قانون داده شود و مالیاتی که ما خود میشود در سرحد گرفته شود و لایحه آنرا تقدیم میکنم و استدعا میکنم این لایحه بفوریت بگذرد

رئیس - عده برای رای کافی نیست - ممکن است در جلسه آتی راجع بفوریت این لایحه رای بگیریم - پیشنهاد آقای

طهرانی هم که راجع باضافه شدن عده جلسات است و کول ببعده میشود - بنابراین جلسه آتی همان روز یکشنبه مطابق معمول دستور همان لایحه اقتصادیات و بقیه دستور امروز

(مجلس سه ربع بعد از ظهر ختم شد)

رئیس مجلس شورای ملی سید محمدتدین

منشی مشهاب منشی - علی خطیبی

جلسه ۲۴۴

صورت مشروح مجلس یکشنبه چهارم بهمن ماه هزار و سیصد و چهار مطابق نهم رجب هزار و سیصد و چهل و چهار

مجلس دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای تدین تشکیل گردید

(صورت مجلس پنجشنبه اول بهمن ماه را آقای آقا میرزا شهاب قرائت نمودند)

رئیس - آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی - قبل از دستور رئیس - آقای افسر

محمد هاشم میرزا افسر - قبل از دستور

رئیس - آقای طهرانی طهرانی - عرضی ندارم

رئیس - آقای رضوی رضوی - اینجا سوالی که بنده در لایحه دولت کردم و جوابی که آقای کفیل وزارت معارف دادند در صورت جلسه نداشت - سوالی بنده کردم که شغل این معلم نجاری چیست و چطور است و جوابی که آقای کفیل دادند هر چه گوش دادم در صورت مجلس نبود تقاضا میکنم یادداشت شود

رئیس - آقای رهنما رهنما - عرض ندارم

رئیس - نسبت بصورت مجلس ایرادی نیست ؟

بعضی از نمایندگان - خیر

رئیس - صورت مجلس تصویب شد

آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی - بنده قبل از اینکه توجه آقایان نمایندگان را بتسریع در تصویب لوابح جلب کنم عرض می کنم خود بنده هم تصمیم داشتم بگذردی که تراوقات مجلس را توضیح کنم و اسباب تصدیح آقایان نشوم

ولی يك مسائلی هست که بمقدمه بنده وقتی اهمیت آنها معلوم شد در درجه اول قضایا قرار میگیرند قبلا باید يك ملتی وجود داشته باشد که آن ملت مجلس بخواند

قانون بخواند دولت بخواند و سایر وسائل برای او فراهم شود - وقتی که يك جامعه در يك گوشه ای بهرك تهدید می شود هر چه ما برایش قانون خوب بنویسیم گمان میکنم شکمش سیر نشود - مسئله ارزاق ولایات گمان می کنم توبه اغلب آقایان را جلب کرده باشد - بنده از مقامات عالی شنیده ام که برای ارزاق طهران تا حالا متجاوز از يك میلیون دولت پول داده است و شاید تا آخر سال هم در نظر گرفته است که معادل همین مبلغ ها خرج شود که ارزاق طهران متزلزل نشود و اتفاقاً هم تا حالا نبودن جنس حتی يك دانه هم در اطراف طهران ارزاق طهران طرف توجه واقع شده است - بنده مطابق تلگرافاتی که خود دارم والان تقدیم مقام ریاست میکنم شهر اصفهان که همیشه علاوه بر ارزاق خودش آذوقه اطراف و حوالی خودش را که دارای جنس نبودند میداد یکی از بلوک معروف آنجا نان یزد را هم میداد الان دارد تهدید بقطعی میشود - اعلیحضرت برای تأمین ارزاق طهران در نظر داشتند ولایاتی که زیاد تر از مصرف خودشان جنس داشتند از آنجاها برای طهران جنس بخواهند و یکی از این نقاط اصفهان را در نظر گرفته بودند نظر باینکه فریدن و چهار محال اصفهان حاصل خیز است در نظر گرفته بودند شاید از آنجاها يك قسمت جنس بطهران حمل کنند - تلگرافی از اصفهان ببنده رسید که امسال اصفهان اگر بتواند نان خودش را تأمین کند کار بزرگی کرده است - بجای دیگر رانمی تواند نان بدهد شاید آقای مدرس و آقای احتشام الحکماء و آقای مسعود هم که در اصفهان تشریف داشتند اطلاع دارند که تحقیقاتی شد و کمیسیون هائی تشکیل شد که ببینند در اصفهان جنس زیادی هست که بسایر جاها بدهند یا نه؟

بعدم معلوم شد ورزنه ورودت که از بلوک حاصل خیز آنجا است امسال بکلی زمین جنسش خالی است و هیچ جنس در آن چنانست فقط چهار محال و فریدن آن هم نسبت بسالهای قبل خیلی کمتر دارد و اگر دست اصفهان نزنند شاید خوراک خودش را بتواند بدهد و از آنجا مراتب را تلگرافاً با اعلیحضرت اطلاع دادند که این است و وضعیت یکی دوسه ماه قبل مامطلع شدیم که ما مورین فلاطوش داد در بلوک اصفهان مشغول گرفتن جنس و بستن درانبارها و مهر کردن آنها هستند اگر چه از اینچایك جلو گیری هائی شد ولی باز قریب هزار خروارو چیزی بالا جنس از اصفهان حمل شد و بکشوری که متجاوز از دو بیست هزار جمعیت دارد و اطراف

آن هم دهات پر جمعیت دارد اگر یکروز جنس با آنجا نرسد ممکن است بکلی وضعیت آنجا را بهم بزند بنده آنوقت که در اصفهان بودم جنس خرواری سبزه تومان بفروش میرسید و در اثر حمل این جنس در یک فاصله کمی قیمت جنس بغرواری سی تومان رسید . مدرس - سی و هفت تومان شیروانی - شاید آقا بهتر اطلاع دارند معلوم است در این طور مواقع محترکین سوءاستفاده می کنند و بعد ماله در آنجا اداره ارزاق هم نیست که شاید جاو گیری کند از احتکار یعنی این مسئله سبب خواهد شد که وضعیت جنس یک قدری سخت تر شود و اگر اداره ارزاق در آنجا بود مزید بر علت بود .

هم اداره مردم را از ذیت میگردوم محترکین در نتیجه این مقدمه چون می خواهم عریضم را زود تر خاتمه دهم عرض می کنم روز بروز میزان قیمت جنس در اصفهان میرود بالا

این هم تلگرافی است که آقای احتشام فرستاده اند که از اردستان راجع بارزاق به ایشان مخبره کرده اند تلگرافی هم خود بنده دارم که در حقیقت از عامه اهالی اصفهان رسیده است که اصناف آنجا تلگراف کرده اند که وضعیت ارزاق اصفهان در مضاطره است و تقاضا کرده اند که دولت جنس زیادی در خمین و گلیا بگمان موجود دارد که اگر از خارج جنس برای طهران وارد کنند محتاج بجنس خمین و گلیا بگمان نمی شوند و آن جنس را در گلیا بگمان و خمین نگاه داشته اند نه میگذارند بطهران بیایدونه می گذارند با اصفهان بیاید

جنس فریدن اصفهان را هم هزار خروارش را حمل کرده اند و بقیه اش هم رفت بانبار محترکین و آقایان اغلیشان میدانند که اهالی بدبخت اصفهان غالباًشان فقیرند و شاید نصف عمرشان در سال اهو بیج و چغندر زندگی می کنند و الان دچار مضاطره فحطی شده اند در شهر نان گیر نمی آمد و بنده نوشته اند اصفهان که روزی صد و بیست خروار خوراک نان آنجا است روزی سی الی چهل خروار گندم بخیاز داده میشود و بالاخره یک شهر بزرگی با یک توده جمعیت زیاد در مضاطره فحطی هستند

بنده با آقایان هم اینجا نشسته ایم مثلاً قانون چراغ برق برایشان می گذرانیم الان آنها دارند از کرسنگی می میرند و ما برای آنها روشنائی درست میکنیم و چراغ برایشان روشن می کنیم . بنده استفاده میکنم از حضور آقای وزیر و امیدوارم شخص آقای وزیر مالیه توجهی در این خصوص بفرمایند

الان تلگراف را خدمتشان تقدیم می کنم که وضعیت ارزاق آنجا را بدانند بنده عرض نمی کنم چنانچه خرج ارزاق طهران میکنند خرج آنجا هم میکنند فقط استعدا میکنم که مزاحم اصفهان نشوند و در بانبارهای اصفهان راه بندند و جلوی محترکین را بگیرند و بگذارند بذراصفهان زراعت شود و تقاضا میکنم که مزاحم آنها نشوند و سه کرور هم که خرج ارزاق طهران میکنند بکنند زیرا البته طهران پای تخت است و نباید دچار فحطی شود

جمعی از نمایندگان - دستور رئیس - یک لایحه از طرف دولت تقدیم شده است راجع به مشارکت ایران در هواپیمائی بین المللی بضمیمه قرارداد راجع باین امر بکمیسیون خسار جارجرجس خواهد شد .

لایحه دیگری است از طرف وزارت معارف که چندی قبل تقدیم مجلس شده بود راجع بکنترات مسیودولا پوز معلم مدرسه حقوق شعبه فرانسه و بواسطه اصلاحاتی که لازم داشت عودت داده شد حالا اصلاح شده اش تقدیم مجلس می شود بنابراین بکمیسیون بودجه جدید و معارف و خارجه ارجاع خواهد شد .

در جلسه گذشته در موقعی که لایحه مالیات روده از طرف وزارت مالیه تقدیم مجلس شد تقاضای فوریت کرده بودند ولی چون عده کافی نبود موکول باین جلسه شد . حالا نسبت بفوریتش رای می گیریم آقایانی که موافقت کرد در این لایحه یک شور بشود قیام فرمایند .

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد . دستور در درجه اول لایحه توسعه اقتصادی است چون کمیسیون بودجه راپورت مفصلی راجع باین لایحه تقدیم کرده است کمیسیون فواید عامه هم با همان خبر موافقت کرده است . بنابراین همان خبر کمیسیون بودجه مطرح است . (شرح ذیل قرائت شد)

ماده اول مجلس شورای ملی بوزارت مالیه اجازه می دهد که از تاریخ تصویب این قانون تا مدت ده سال هر سالی مبلغ پانصد هزار تومان از عوائد مملکتی در خزانه داری کل در حساب مخصوص بنام (سرمایه توسعه اقتصادی) بگذارد

ماده دوم - بدولت اجازه داده میشود که سرمایه مزبور را منحصرأ برای امور انتفاعی عمومی از قبیل ایجاد قوه برق بوسیله قوه آب (آبیاری سد بندی - خشکانیدن باطریق ها - استخراج معادن ساختن راه آهن - سبک (د کوئل - لوله کشی و مشروب کردن شهرها و تأسیس خطوط تلگرافی و امثال آن

که متضمن عوائدی باشد بمصرف برساند . ماده سوم - کلیه عوائد اضافی که از تأسیسات عام المنفعه که بوسیله سرمایه توسعه اقتصادی ایجاد شده است بدست می آید پس از وضع مخارج اداری و نگاهداری آنها بر سرمایه توسعه اقتصادی اضافه خواهد شد و پس از انقضای ده سال مذکور در ماده اول عواید مزبوره مستقلاً سرمایه توسعه اقتصادی را تشکیل خواهد داد .

ماده چهارم - دولت از وجوه (سرمایه توسعه اقتصادی) فقط اقدام بتاسیساتی خواهد نمود که بر طبق برآورد متخصصین فنی عوائد آنها برای مخارج اداری و نگاهداری آنها بعلاوه استهلاک سرمایه بدوی که برای آنها بمصرف میرسد در مدت ده سال کافی باشد .

هر گاه اهالی نقطه بخوانند و طلبانه وجهی برای تأسیس یک کار عام المنفعه که متضمن شرایط فوق نباشد تأدیبه نمایند دولت مجاز است که مبلغی برای مساعدت با اینگونه تأسیسات بپردازد بشرطی که عوائد تأسیس مزبور بمخارج اداری و نگاهداری خود تکافو نماید و نیز بشرط اینکه مساعدت دولت الی ده سال مسترد گردد .

ماده پنجم - وجوه (سرمایه اقتصادی) را دولت برای تأسیسات عام المنفعه در کلیه مملکت باید بمصرف برساند ماده ششم - برای تهیه موجبات فنی تأسیسات عام المنفعه بترتیب الیهم فالاهم و برای مطالعه در اوضاع معادن ایران بدولت اجازه داده میشود برای شب ذیل از امریکا متخصص فنی استخدام نماید .

۱ - متخصص قوه برق بوسیله آب بکنفر .

ب - سد بندی و آبیاری یک یا دو نفر .

ج - معرفه الارض یا مهندس معادن یک یا دو نفر

ماده هفتم - مدت استخدام هر یک از متخصصین مذکور ه متتهی سه سال بوده و مجموع حقوق آنها که از سرمایه توسعه اقتصادی پرداخته خواهد شد نباید از سالی سی و پنج هزار تومان تجاوز نماید سایر شرایط کنترات مهندسین فوق الذکر مطابق قانون ۲۹ اردی بهشت ۱۳۰۴ خواهد بود باستثناء اینکه آنها مستخدم ومسؤل وزارت فواید عامه خواهند بود .

ماده هشتم - وزارتین مالیه و فواید عامه مأور اجرای این قانون میباشد رئیس - شور در کلیات این لایحه است .

آقای دکتر آقایان (اجازه) دکتر آقایان - موافقم .

رئیس - آقای ضیاء (اجازه) ضیاء - موافقم . رئیس - آقای تهرانی (اجازه)

تهرانی - بنده که بنام مخالفت می خواهم صحبت کنم اگر چه شاید آقایان تمجب کنند که یک لایحه باین قشنگی و خوبی که مفید برای مملکت است برای چه بنده مخالفت کردم .

ولی دو چیز علت مخالفت بنده است اول اینکه می خواستم از وزارت مالیه سؤال کنم که این یک کرور یا دو کرور یا سه کرور که در سنوات آتی برای اموراتصادی کنار گذاشته میشود آیا مالیه دارای یک همچو پولی است یا اینکه یک لایحه تهیه میکنند می آورند و میگویند چون شما آن لایحه را تصویب کرده اید باید یک کرور بر مالیات تحمیل کنید این سؤال اول بنده است

سؤال دوم اینست که بنده با اینکه کمال اطمینان را بکمیسیون امریکائی دارم و آنها هم همه طور در مالیه مملکتی خدمت کرده اند لیکن این را عقیده ندارم که متخصصین فنی از امریکا بیآورند . بدو جهت .

اول جهتش این است که ملت امریکا یک ملت ثروتمندی هستند و تا اینجا یک حقوق زیاد تر از حقوقی که در امریکا میگیرند برایشان معین نشود باینکه در صورتیکه سایر ممالک اروپا از قبیل آلمان و فرانسه یک مردمانی هستند که تخصصات فنی شان ضرب المثل دنیا است و بواسطه اینکه ثروت امریکا را ندارند حاضر هستند کمتر از آن مقداری که متخصصین امریکائی میگیرند بگیرند و به ایران بیایند .

راست است امریکائی ها در مالیه خیلی خدمت کرده اند ولی در چراغ برق پاراسازی ما چرا باید مجبور باشیم که متخصص از آنجا بیآوریم ؟ این اجبار از کجا است ؟

مخبر - نماینده محترم راجع باین لایحه اساساً و اصولاً فواید ازوم تصویب این لایحه را در ضمن بیانات خودشان انکار نکردند بلکه جنبه تصدیق شان بیشتر بود ولی دوسه نظریه داشتند یکی اینکه آیا این مبلغ در بودجه پیش بینی شده یا اینکه مالیات جدیدی تحمیل خواهد شد .

بنده منتظر بودم که آقای وزیر مالیه در اینخصوص توضیحاتی بدهند ولی آنچه می بینم در ضمن بودجه ای که شاید همین چند روزه بمجلس بیاید مبلغی پیش بینی شده برای این لایحه و گمان نمیکنم یک مالیات مخصوصی برای اینکار وضع بشود . البته

بدهم خود آقای وزیر را به توضیحات مفصلی خواهند داد.

اساساً وقتی که ما احساس کردیم از این لایحه را و دانستیم که سد بندی و استفاده از قوه برق که در اطراف همین طهران مدها بود میخواستند از این آبشارها استفاده کنند و بواسطه اینکه بین کمیانیها یک اشکالانی پیدا شده بود و هر کدام میخواستند بکطور عمل کنند و بالاخره دولت صرفه خودش را در این دید که خودش یک وجه را اختصاص نهد برای اینکار و این فائده را که دیگران میرند خودش ببرد و از قوه برق و سیم نقاله و این قبیل کارها خودش استفاده کند و اگر فوایدی دارد بچیب دولت برود و البته این بهتر است تا اینکه یک کمیانی دیگری بیاید و استفاده کند.

البته کارهای بزرگی که دولت نمیتواند و شاید یک سرمایه‌های بزرگی لازم داشته باشد ممکن است باشخص دیگری واکتدار کند و ولی در یک کارهای کوچکی که سرمایه های کوچکی لازم دارد برای دولت امکان دارد انجام بدهد دلیل ندارد بدیگری واکتدار کند.

مخصوصاً موادی که در این لایحه ذکر شده تمامش عام المنفعه است. سد بندی ایجاد قوه برق و خطوط تلگراف و بالاخره استخراج معادن کوچک اینها را نباید یک لایحه خارج داد.

البته آن کارهایی که سرمایه‌های هنگفت میخواهد آنها را باید بکمیانیهای خارج داد.

مسئله دوم که فرمودند راجع متخصصین البته در این مسئله همانطور که فرمودند اجباری نیست و دولت هم هیچوقت خودش را مجبور نمی‌بیند ولی این طور تشخیص داده که اگر متخصصین از امریکا باشد بهتر است و باین جهت این ماده را به مجلس آورده و الان در اطرافش بحث میشود و صحبت اجبار هم نیست فقط تشخیص شده است که از امریکا بیاورند بهتر است.

البته آقایان نمایندگان هم هر کدام عقیده دارند اظهار میفرمایند و در ضمن شور این لایحه در هر ماده هر یک از آقایان دلائل محکم و منطقی تری داشتند که رضایت دولت را هم جلب کرد البته آن تصویب میشود و هیچوقت اجباری در بین نیست که حتماً از امریکا متخصصین بیاورند البته مجلس از هر کجا صلاح دانست آن را تصویب میکند.

یکی از آقایان معتقد است که از امریکا باید دیگری معتقد است که از فرانسه یا جای دیگر بیاید اینها که ممتا کرده شد البته هر طور که مجلس رای داد رای

اکثریت مطاع است و همانطور رفتار خواهد شد.

وزیر را به - اینکه آقای آقا شیخ محمد علی راجع مجلس اعتبار لایحه اظهار فرمودند چون وزارت مالیه در نظر دارد که یک اقداماتی که برای مملکت مفید و نافع است پیشنهاد کند و در مجلس تصویب شود و البته این قسمت را هم تصدیق میفرمائید که این چیزهایی که در اینجا پیشنهاد شده یک چیزهایی است که برای مملکت نافع است و لزوم دارد.

ولی در قسمت اعتبار در این بودجه‌هایی که تا دوسه روز دیگر بمجلس میاید شاید بگذردی کم و زیاد پیدا بکند و آن عوائدی که ما داریم شاید مکتفی نشود اما شاید در بودجه یک قسمتش تأمین شده باشد و دولت سعی دارد عوائدی که دارد به مصارف لازم و نافع برساند ولی همانطور که سابقاً عرض شده وقتی که مجلس و ملت تشخیص داد یک مخارجی برای آبادی مملکت لازم است آنوقت بمقتضای بنده نباید مضائقه کند از اینکه محل خرجش را معین کند البته اگر شما این لایحه را مقید میدانید و تصدیق می کنید که مقید و لازم است برای مملکت اگر بودجه کافی است که هیچ و الا باید کسر آن را جبران کنید و اگر هم اساس آن را تصدیق نمیفرمائید آن یک مسئله ای است علیحده.

ولی در صورتی که یک مخارجی صلاح و مقتضی است بمقتضی بنده اگر هوائد هم کم است باید اضافه کنیم و البته بودجه که تا چند روز دیگر بمجلس میاید در آن وقت میفرمائید اگر این مخارج را تأمین می کند که هیچ و اگر تأمین نمی کند دولت باید محل آن را پیشنهاد کند و تصویب فرمائید.

رئیس - آقای یاسائی (اجازه)

یاسائی - مخالفت بنده با اساس این لایحه نه از این نظر است که شاید مستخدمین امریکائی میخواهند استخدام شوند. خیر بمقتضی بنده اگر این لایحه از مجلس بگذرد بهتر است متخصصین امریکائی کسی نیست ولی اساساً یک مرتبه در نظر هست در سه گذشته گویا راجع بکمیسیون اقتصادیات برد عرض کردم باز لازم میدانم تکرار کنم دو فکر هست:

یک فکر اینکه هر چه خرج بکنیم بعد برویم هایدی پیدا کنیم یک فکر هم اینست که هر چه عایدی داریم همان را خرج کنیم.

مثلاً چهل و نه کرویر تومان هایدی داریم؟ همین را تقسیم میکنیم بوزارتخانه‌ها و مؤسسات اقتصادی و معارف و غیره. یک مرتبه این است که خیر حد اقل

احتیاج مملکت را در نظر بگیریم و لایحه می گذرانیم. روزه در گذشته این بوده است سکه هر چه داشتیم خرج کنیم. معطلی بودجه در کمیسیون بودجه بسیاری چه بوده است؟ برای همین بوده است که ما نتوانستیم معادله دخل و خرج از میان ببریم.

گفتیم. فلان مبلغ در ستون عایدات است. همان مبلغ را در ستون مخارج بنویسیم حتی هفتاد و پنج دینار شش ماه معادله کنیم.

ولی حالا بدون اینکه ما محل عایدات معین کنیم لایحه خرجی را که منظور دولت است می خواهیم تصویب کنیم. جمله مثلاً می خواهیم سالی یک کرویر کنار بگذاریم و تاده سال این پول را احتکار کنیم.

اگر اینطور است ما یک مخارج لازم تری داریم و بهتر این است مابین مقایسه کنیم بین قضایائی که مبتلا به عامه است.

بنده خیال می کنم حاکم رفسنجان حقوق ندارد رفسنجان ولایتی است که آقایان را شهاب نماینده اثر می باشند و حاکم آنجا حقوق ندارد اگر حاکم نمیخواهد چرا معین می کنند؟ اگر می خواهند چرا حق را برایش می نیکند؟ و بالاخره عمل بر این میشود که این حاکم مردم را بچاید.

من نمی فهمم چرا معاهد و معاهدان حاکم ندارد. نماینده سیاسی داخلی در اینجا نیست آنوقت ما می آئیم یک قضایائی را که بنظر بنده باین ترتیب خوب نیست آنها را مطرح می کنیم. اگر هواز سدی خواهد بود مخارجش را بر آورد کنند و لایحه اش را بیاورند ما هم رأی می دهیم. اگر میخواهند آب رود کارون را بزنند رود وصل کنند؟ پیشنهاد کنند ما هم رأی می دهیم. چندی پیش بود که آقایان نمایندگان قزوین پیشنهاد کردند که آب شاهورد بصحرای قزوین بیاید و قناتهای آنجا که خراب شده و از بین رفته و در اثر این قضیه آن صحرا از آبادی افتاد باد شود؟ چطور میگویند معتمد محترم نیست.

ما در این دوره برای صحیه مملکت چه کرده ایم؟ هر وقت نمایندگان ولایات استرحام و تمنا و تقاضا کرده اند که عطف توجهی بصحیه ولایات بشود. مردم دارند می میرند! جان مردم مقدم بر همه چیز است! گفته می شود بودجه کافی نیست برای معارف ولایات برای توده های و برای یاد گرفتن سواد فارسی آنها چه کرده ایم؟

هر چه داد و بیداد کردیم برای تشکیلات قضائی مملکت و گفتیم از نقطه نظر سیاست خارجی و حکومت ملی لازم است تشکیلات قضائی را توسعه دهیم گفتند عایدات کافی نیست! ولی بیک مرتبه می شود سالی یک

کرویر عایدات کنار گذاشت آنها هم برای موارد معهود.

بنده بنده این لایحه مقدمه است برای اینکه بلدیها استقلالش از بین برود برای اینکه شما دارید اختیار بلدیها را از دستش می گیرید و می دهید به بلایه؟

ملاحظه فرمائید این لایحه طوری تنظیم شده که در آتی ما بلدیها نخواهیم داشت!

اینها که اینجا نوشته شده است بالمال اختیار بلدیها را میگیرد؟ بچه مناسب از تربت مالیات بگیرند و در طهران اوایه کشی کنند؟ اوایه کشی هر شهری را خودش باید بکند.

عوااید و مخارج بلدیها هم بوط بهزانه عمومی نیست. بنده عقیده ام اینست که خرج نظمیها را هم خودش باید بدهد. ما باید بدهد برای این که مربوط به عامه نیست.

یکی از چیزی هائیکه در اینجا قید شده است صرفاً در تحت عنوان اقتصادی کشیدن سیم تلگراف است. بنده تصور میکنم امتداد سیم تلگراف در ممالک ما تنها جنبه اقتصادی داشته باشد.

امتداد سیم تلگراف از استر آباد بگنبد قابوس که الان مشغولند جنبه اقتصادی دارد یا جنبه نظامی و سیاسی؟

اگر نایبشها میگویند که سیم تلگراف برای چندین بکشند برای اینست که اشرار باصری دارند مردم را بچاید و جنبه سیاسی هم دارد.

اینها جنبه اقتصادی ندارد و دولت مکلف است در نقاطی که اهمیت سیاسی دارد سیم تلگراف را امتداد دهد و البته باید در بودجه بست و تلگراف اینها را قید کنند و جزء بودجه عمومی بیاورند و مارای بدهیم.

ما می خواهیم سد بندیم! در وزارت فواید عامه پیش بینی کنند و بیاورند رأی بدهیم برای ده سال سالی یک کرویر از عایدات مملکت اختصاص بدهیم بیک موسسه و بعد هم نتوانند کاری بکنند ازومی ندارد. هر موضوعی که راجع به روز رتخانه است باید در بودجه همان وزارتخانه منظور شود و مجلس بیاورند تا ما رأی بدهیم. آقایان تصور میکنند که مایک لایحه توسعه امور اقتصادی خوبی از مجلس بگذرانیم. خوب بهتر از این چیست؟

آفرین بر دولتی که این لایحه را آورده و و کلائی که رأی میدهند ظاهر لایحه هم که خیلی شمشع است.

ولی بنده تصور میکنم خیلی از کارها ما داریم که بر این کار مقدم است!

مقدمه توسعه مؤسسات قضائی ما بر این امر مقدم است و اگر ما این یک کرویر را

صرف تشکیل اداره ثبت اسناد یا فرج قانون جزا که اخیراً از کمیسیون عدلیه گذشته است بکنیم خیلی بهتر است و از اجاظ اقتصادی هم مفید است!

زیرا با این وضعیت حاضر در مردم هیچ اطمینان و اعتماد بیکدیگر ندارند و دولت بهر وسیله که هست باید این سوغن و عدم اعتماد را از جانیها بر ترفع کند و موجبات و مقدمات تسهیل معاملات را باید هر طور هست فراهم آورد زیرا با وضعیت فعلی مردم اطمینان ندارند و پولشان را معامله کرده بکار اندازند چرا پول ما باید در بانکهای خارجه گذاشته بشود.

دولت بهر وسیله که هست باید راه تسهیل معاملات و موجبات تأمین قضائی را برای مردم فراهم آورد.

پس اگر این یک کرویر خرج عدلیه و توسعه تشکیلات قضائی و اصلاح قضات و فرستادن مفتش و بالاخره صرف اصلاح نواقس عدلیه بشود خیلی بهتر است. زیرا بطوری که عرض شد هیچکس حالیه با اطمینان عدلیه جرئت نمی کنند پولش را بیکسی بدهد.

(صدای زنگ رئیس)

رئیس - البته عدلیه یک تقابلی دارد ولی اینطور که می فرمائید نیست.

جمعی از نمایندگان صحیح است یاسائی - مقصود بنده هم همین تقاضا است و عقیده ام اینست که اگر این سالی یک کرویر را بصرف قضائی و ثبت اسناد و اصلاح مجازات بکنیم بهتر است و بهال وضعیت اقتصادی مملکت هم نافع تر خواهد بود.

بعلاوه احتیاجات صحی و بلدی و معارفی ما هم زیاد است و این لایحه باین صورت بنظر بنده خوب نیست و معتقدم که در هر موقع دولت هر چه را مقتضی می داند جزو بودجه منظور کرده بمجلس بیارود و ما هم رأی بدهیم ولی این لایحه باین ترتیب خوب نیست.

وزیر فواید عامه - از مخالفت هائی که شد بنده همچو استنباط کردم که آقایان خیال کرده اند پس از تصویب این لایحه فوری یک لایحه بایشان از طرف دولت تقدیم خواهد شد و این مسئله باعث وحشت شده و موجب شده است که آقایان یک نظر لطف و محبتی نسبت باین لایحه نداشته باشند.

اینست که بنده می خواهم خدمت آقایان عرض کنم اولاً از این مسئله بهیچوجه نگرانی خاطر نداشته باشند برای اینکه ممکن است آقایان اساس قضیه را تصدیق بکنند و رأی بدهند آنوقت دولت سالی فلان مبلغ از عایدات این مخارج کنار بگذارد و محل اعتبارش را از اضافه عایدات معین کند.

بلی اگر راه دیگری و بهتری بدیده هم تصدیق

کنار گذاشت و منلاً توانستیم دویست هزار تومان یا صد هزار تومان کنار بگذاریم ولی بالاخره بعد از چند سال ممکنست اینکار صورت بگیرد و این مسئله متنازیم این نیست که ما فوراً یک لایحه مالیاتی بمجلس تقدیم کنیم!

ما یک قوانینی گذرانده ایم و ممکنست از یک عین هائی یک عایدات اضافی پیدا کنیم که باینصورت برسانیم.

مثلاً در قانون میزبی که اخیراً از مجلس گذشته ممکنست تغییراتی حاصل شود و یک عایدات زیاد تری برای دولت داشته باشد و از آن راه یا محل های دیگر مخارج اینکار را معین کنیم.

بعلاوه فرضاً اگر بنا شود ما یک لایحه مالیاتی بیآوریم بچاید تقدیم کنیم و از کجا باید بگذرد؟ بنده می است از مجلس دید که مثلاً آن لایحه مخالف مملکت است اختیار دست خودش است رأی ندهد و یک لایحه مالیاتی که از ایندر مجلس آمده نمیگذارد دورت برود.

پس خوبست آقایان این فرمایشات را در آنوقت که لایحه مالیات آمد بفرمایند و مخالفت کنند و الا در اساس قضیه بنده گمان نمی کنم مخالفی داشته باشد.

حالا بر میگردیم بدلائل دیگری که آقای یاسائی ذکر کردند و اقاماننده با سابقه که با فکار ایشان دارم از طرز مخالفت و اظهارات و دلایل ایشان تعجب کردم و منتظر بودم که به استدلال دیگری مخالفت کنند. فرمودند حکومت رفسنجان حقوق ندارد.

ملاحظه کنید این لایحه جرم بزرگی است که حاکم رفسنجان حقوق نداشته باشد. آنوقت ما در صدد بر آئیم که سد اهواز را بندیم و پس از چند سال دیگر یک عوااید کلی از این راه برداریم.

خوب اگر ما یک چنین خیالی داشته باشیم آقایان گناه است فرمودند صحیه ما ناقص است! بلی همه میدانیم که صحیه ما ناقص است چرا؟ برای اینکه پول نداریم خوب این پول را چطور باید تحصیل کرد بسویله بکار انداختن منابع ثروت بستن سدها و بالاخره ایجاد یک عایداتی برای مردم و اضافه عایدات برای دولت.

ما باید کاری کنیم که قدرت و استطاعت پیدا کنیم که یک روزی بودجه صحیه خودمان را بده میلیون برسانیم و این امر ممکن نیست مگر اینکه بسواً ما دست بزنیم به پیدا کردن عایدات و اضافه کردن ثروت مملکت و مردم که در نتیجه عایدات دولت هم زیاد شود و اینهم جز باین طریق که در نظر گرفته شده بدینخانه بطور دیگری میسر نیست.

بلی اگر راه دیگری و بهتری بدیده هم تصدیق

میکردم ولی تا وقتی که مایک عوااید و ثروتی پیدا نکنیم نه مردم عوااید پیدا خواهند کرد و نه مدارس ابتدائی مازنی خواهند کرد و نه صحیه ما از حال حاضر بیرون خواهد آمد و نه سایر اوضاع ما خوب خواهد شد.

این استدلال آقایان درست بر خلاف انتظار بود زیرا بنده خیال میکردم که اگر کسی میخواست صحیه ما توسعه پیدا کند باید اول پیشنهاد کند که امور اقتصادی اصلاح شود تا پولی فراهم شود و بعد خرج صحیه شود و در اینجا قضیه برعکس شد زیرا فرمودند چون صحیه نداریم سد هم نباید بست و امور اقتصادی نباید بهبودی حاصل کند.

مثلاً چون پول زیادی برای معارف نداریم پس از قوه آب هم نباید استفاده کرد.

البته ممکن است در ضمن این لایحه یک اقدامی باشد که مثلاً بعضی از آقایان عقیده داشته باشند که جایش اینجاست مثل سیم تلگراف که در اینجا نوشته شده یا لوله کشی شهرها که بگویند مربوط به بلدیها است.

البته در این موارد مذاکره میکنند و پیشنهاد میکنند خود بنده هم شاید قبول کنم که بعضی قسمت ها اصلاح شود ولی در اساس قضیه که امر اقتصادی باید صورت بگیرد نباید مخالفتی بشود. یک نکته دیگر که خیلی لازم است این است که در این لایحه نوشته شده که اگر اشخاص بخواهند یک کارهای اقتصادی بکنند و دولت بخواهد با آنها مساعدت کند از این راه میتواند کمک کند.

مثلاً در فلاجا لازم است سدی بسته شود از این مبلغ ممکن است دولت صد هزار تومانش را بدهد و مردم هم کویند دولت با آنها مساعدت میکند بقیه مخارج را میدهند و سد را می بندند.

وقتی که دولت مشغول یک کاری شد البته مردم هم سرمایه بگذارند و در اصلاحات اقتصادی با دولت شرکت میکنند و باین ترتیب نتیجه مطلوبه گرفته میشود.

پس باز گر این دلایل بنده خیالی می کنم اولاً خوبست آقایان فکر مالیات جدید را که جلوشهشان را گرفته این فکر را بکلی دور بیندازند و این مسئله موجب نشود که آقایان راجع به امور مواد این قانون

دقت فرمایند این قدرها اشکال ندارد.

بنده عرض میکنم این لایحه خیلی شمشع نیست و شاید نتوانستیم سالی یا صد هزار تومان کنار بگذاریم و نتوانستیم از حالا تا پنج سال دیگر فقط یا صد هزار تومان کنار بگذاریم خوب اگر اینطور شد بدست؟

پس خوبست آقایان موافقت کنند که این لایحه بگذرد و بعد در آتی که نتایج این کار را ملاحظه کردند آنوقت تصدیق میکنند که عرایض بنده بجا بوده.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

دکتر محمدخان صدق - بنده اجازه خواسته ام.

رئیس - اگر راجع بکفایت مذاکرات فرمایشی دارید بفرمائید.

دکتر محمدخان مصدق - خیر بنده در کلیات عرض دارم.

رئیس - قبل از شما چند نفر اجازه خواسته اند رأی می گیریم بکفایت مذاکرات آقایانی که مذاکرات را کافی میدانند قیوم فرمائند (مصدودی قیام کردند)

رئیس - تصویب نشد. آقای شیروانی (اجازه)

شیروانی - بنده بکفایت مذاکرات در کلیات رای دادم ولی متأسفانه اکثریت نشد و البته باهمچو لایحه که اسس لایحه اقتصادیات است کسی مخالف نیست. بنده هم مخالف نیستم.

ولی آقایان موافقین و آقای مغیر به طوری که در بیانات و اظهاراتشان هم اشاره کردند تصدیق می فرمایند که اگر اصلاحاتی بنظر اشخاص برسد باید گفته شود تا یک چیز خوبی بشود.

در مواد هم البته در موقع خودش باید هر عرایض هر کس عرض شود و بنده در کلیات خیلی مختصر مذاکره می کنم و دوسه نکته این لایحه را فقط تذکر می دهم. اولاً یکی موضوع مالیات است که آقای وزیر خودشان اشاره کردند. بنده اساساً مخالف با وضع مالیات نیستم و یکی از اشخاصی هستم که معتقدم مملکت هر قدر خرج دارد باید اهالی بدهند.

از اینجهت مخالف نیستم که یک مالیاتی برای یک مخارج و کارهای مفید و مهمی وضع شود ولی عیب کار اینجا است و اگر آقای کارزونی و سایر آقایان وحشت می کنند برای اینست که متأسفانه تا امروز موفق نشده ایم که بودجه مملکتی را ببینیم و بفهمیم مملکت چقدر است.

هنوز بودجه بمجلس نیامده و ماهوز لایحه تفریح بودجه را ندیده ایم و نتوانیم

از مردم چقدر میگیرند و چه مصرف میسازند و صورتش را بنده ندیده‌ام که امروز که يك لایحه اقتصادی ب مجلس می‌آید اگر يك مغارجی دارد بنده با آن موافقت كنم.

این يك موضوع مهمی است و در واقع مثل اینست که ما يك مالیاتی وضع کنیم که يك کرور از مردم بگیرند. در صورتیکه بنده میدانم هشت برابر پول این لایحه بودجه يك وزارتخانه‌ای است که این مملکت را به فقر و بدبختی سوق داده‌است البته بنده موافقم که شما دو میلیون مالیات وضع کنید و مسائل اقتصادی را درست کنید ولی بنده میدانم که این پول بجای اینکه صرف مسائل اقتصادی شده مورد بوزارت مالیه خرج متخصصین و میز و صندوق می‌شود. موضوع این است.

از اینجهت بنده نمیتوانم رای بدهم الاکلی بالا لایحه اقتصادی آن را همچو لایحه مخالف است.

پس اگر آقایان وحش دارند برای این است که این پولها صرف حقیقی برسد.

يك موضوع دیگر راجع بطرز تنظیم مواد این لایحه است. مواد این لایحه طوری تنظیم شده که بنده در موقع طرح مواد یکی یکی عرض و پیشنهاد خواهم کرد و چون پول دارم این لایحه با ترتیب صحیحی بگذرد این جهت می‌خواهم تقاضای اصلاح شود.

اولاً ترتیب خرج این پول را معین نکرده‌اند و فقط در ماده اول مینویسد: سالی يك کرور پول کنار میگذاریم یعنی مثل پول راه آهن حبس میکنیم. فقط بطور کلی اسمی از يك مسائل و مخارج اقتصادی برده شده بدون اینکه معین کند کداميك را اول شروع میکنند و با چه وقت شروع میکنند.

آقا سید یعقوب در ماده شش معین است.

بنده نمیخواهم از روی احساسات این شیروانی - ماده شش را هم خوانده‌ام در ماده دوم يك موضوعی را نوشته و دوسه کلمه هم آورده که آقای باستانی تذکر دادند و ایشان شاید يك فقره را تذکر ندادند که بنده حالاً عرض میکنم.

بنده معتقدم که تثبیت حکومت ملی و اساس مشروطیت باید همیشه محفوظ باشد حتی یکی از قوانینی هم که بنظرها خیلی خوب و خوشگل آمد در بنده اینقدر حسن تأثیر نکرد و بنده مخالف بودم و آن قانون الغای باج راهها است.

زیرا یکی از پایه‌های مشروطیت را متزلزل میکند و ازین میبرد و آن استقلال بلدها است که میخواهند ازین ببرند و در شکم مالیه جا بدهند و بنده در موقعش با

اطلاعاتی نداشته باشند گناهی توجه آنها نیست.

چنانچه دویست و چهل هزار تومان در روز از يك صندوق مالیه دزدی شده است اگر از اوضاع اطلاع داشتند آن صندوقدار را که هفته قبل احضار کردند اذلا همانوقت که این واقعه اتفاق افتاده بود فوری اداره را توفیق میکردند و اقدامات عاجل و لازم میکردند و نمیکشیدند پول دولت ازین برود.

اینکه از آنروز تا بحال بنده در مجلس چیزی عرض نکرده‌ام برای این بود که منتظر هستم جریان کار تمام شود به بینم چه اقدامی میکنند آنوقت عرض کنم که این مبلغ فقط در نتیجه خط مسیون امریکائی ازین رفته است.

آقای آقا سید یعقوب و سایر آقایان بمن فرمودند چرا در این باب حرفی نمیزنی منتظرم جریان کار ادامه پیدا کند آنوقت مطالب را عرض کنم با اینکه يك مرتبه دویست و چهل هزار تومان پول يك مرتبه از يك صندوق ازین میرود و سرفت میشود ما باید چشمان را باز کنیم و متوجه باشیم که دیگر یابمان در چاه نرود.

بنده خودم از دکتريک میسوس پرسیدم يك نفر مهندس معرفت الارض متخصص اگر بخواهیم از امریکا بیآوریم که حقیقتاً متخصص باشد چقدر باید بدهیم ایشان جواب دادند يك هجده چومهندس در سال شصت هزار دلار بانداد اگر يكچنین متخصص شما می‌آورید بنده قبول می‌کردم و یقین دارم که او خیلی خوب کار خواهد کرد ولی متخصص که بنا شود با سالی شش هفت هزار دلار شما بیآورید نمیتواند کار کند و قطعا متخصص نیست.

آقای بهرامی در کنفره بین المللی پلیس رفته بودند و يك کتابی نوشته و منتشر کرده‌اند در امریکا پلیس روزی ده دلار اجرت میگیرد و در این صورت متخصص حسابی با سالی شش هفت هزار تومان بملکت مانمی‌آید. خودمان را که نباید گول بزنیم.

بنده عرض میکنم اصلاحه لزومی دارد بفرمایش آقای مغیر که مجبور نیستیم چیز عجیبی است باج راه و موقوف کردن متخصص امریکائی نمی‌خواهد در مملکت ما راه سازی با کچ و آجر و سنگ و گل صورت می‌گیرد نه با قیر و تخته مگر شما میخواهید عمارت و خیابان با آهن و تخته بسازید.

هر وقت شما خواستید عمارت هجده طبقه بسازید و یا خواستید خیابانها را با قیر و تخته درست کنید آنوقت معمار از امریکا بخواهید.

ولی خیابان ساختن در مملکت ما

متخصص لازم ندارد. از شما سؤال میکنم آیا این مهندسین مابذ خیابان میسازند چرا باید بی انصافی کنیم.

شما يك عده مهندسی دارید که ماهی سی تومان چهل تومان به آن ها می‌دهید یکی از آنها را بکارید برای شما خیابان بسازد و خیلی خوب هم کار خواهد کرد. این محتاج بمتخصص امریکائی نیست چه چیز مارا مجبور میکند که در تمام لوابیح متخصص داشته باشیم.

بنده با مسیون فعلی کاملاً موافق هستم و عقیده دارم که تا آخر مدت باید باشند و آخر مدت که شد يك عده مثل آقای معتمد از میرزاها و مستوفی‌های خودمان میروند می‌بینند اگر اوضاع مالیه‌ها ترقی کرده بوده بهتر شده بود که باز کنترلتان را ادامه میدهم.

ولی مجبور نیستیم بقول آقای باستانی يك کاری را که می‌خواهیم بفکر خودمان انجام دهیم آنوقت بیاییم دورش رانجیر بکشیم و بنده یقین دارم اگر این ماده جزء این لایحه باشد اینکار هم مثل سایر کارها از پیش نخواهد رفت و اگر چنانچه آقایان نخواهند این قانون را اصلاح کنند و موادش را مرتب و منظم کنند ابتدا باید این ماده را حذف کنند برای اینکه در اینجا استفاده همس قید شده و حال آنکه هر وقت خواستند مثلا سد اهواز را ببندند آنوقت می‌بایست کنترلت مهندس برای اینکار را ب مجلس بیآورند و پس از اینکه این کنترلت ب مجلس آمد البته مجلس هم تصویب خواهد کرد.

مثلاً اسرار آلمانی يك آدمی است که دو سال است در این مملکت آمده است يك نفر متخصص است که شهرت او را تمام میسیون‌های اروپائی و امریکائی که اینجا هستند تمام متفقاً تصدیق میکنند بنده خودم با عقل ناقص خودم عملیاتش را با چشم خودم دیدم و برده‌اش سرچشمه کوه رنگ در آن جا عملی‌هایش را دیدم و عقیده خودم معتقد هستم که شاید تا امروزه چومهندس کمتر باین مملکت آمده باشد.

پیشنهاداتی که بوزارتخانه ها داده است بنده خودم دوسه بار پیش‌ترش را دیده‌ام و آنقدر است و تا حالا مورد توجه واقع نشده است.

البته بعد يك ترتیبی داده میشود و علاوه بر اینکه این شخص حاضر است با يك حقوق کم و مخارج کم بیاید این جا خدمت کند از طرف سرمایه داران آلمانی هم پیشنهاداتی داده‌است که شاید خیلی لایحه بکنیم او از خارج بوسیله جلب سرمایه داران خارجی آن هم

مثل سرمایه داران آلمانی میخواهد اینکار ها را بکند از قبیل اینکه مثلا کاپول بیآورد و چراغ برق ایجاد کند.

تمام اینکار هائی را که ما میخواهیم بوسیله این لایحه بکنیم آن بدبخت خودش قبلاً پیشنهاد داده و تاکنون هیچکس باو جواب نداده.

بطوری که بنده تحقیق کرده‌ام همانجائی که این ماده از آنجا آمده پیشنهادات او هم همانجا گیر کرده وزیر فواید عامه سابق هم گوشش میگرد که شاید بتواند اینکار را بکند و اینها نمی‌گذشتند.

آقا بنده مغالطه باین دیکتاتوری ما اختیار مملکت خودمان را داریم هر کسی را که دلمان بخورهد بیآوریم و آوریه او را بگرد که دولت و مجلس ما این فکر را ایجاد شده بکنفر متخصص از امریکا بیآوریم باید بیآوریم و کسی دیگر حق ندارد این فکر را بسا تعمیل کند.

این يك موضوعی است که باید مورد توجه آقایان نمایندگان واقع شود و نباید که این سوابق را ما در مملکت بگذاریم برای اینکه در آتی ضرر های بزرگ خواهد داشت.

رئیس - لازم میدانم عرض کنم و همه آقایان هم میدانند که هیچکس نخواسته است اجباری نسبت باینکه.

جمعی از نمایندگان - صحیح است رئیس - لایحه دولت است نظر به دولت میدانند رای میدهند.

بعضی از نمایندگان - تنفس رئیس - پیشنهاد تنفس شده چند دقیقه تنفس داده میشود.

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

وزیر فواید عامه - مکرراً اتفاق افتاده است که يك لایحه در مجلس شورای ملی و بواسطه اینکه شاید قبلاً درست حلاجی شده یا اینکه آقایان درست توجه داشته‌اند بالاخره مذاکره زیادی در مجلس شده و وقت زیادی از مجلس تلف کرده و عاقبت راه حلی که پیدا شده است این بوده که يك قسمتش را در مجلس و يك قسمتش را در کمیسیون آقایان بیابند و بنشینند و اصلاحاتی که دارد بکنند تا اینکه وقت مجلس کمتر گرفته شود.

راجع باین لایحه هم پس از اینکه بنده بیاناتی را که آقایان گفتند و شنیدم اینطور بنظر رسید که از آقایان تمنی کنیم که چون اختلافی در اصل قضیه بنده استنباط نکرده‌ام در اساس قضیه نظر آقایان موافق است.

بنابر این مذاکرات در این قسمت را ما عجلتاً بیش از این ادامه ندهیم و آقایان

موافقت بفرمایند رای در کبیاتش داده شود.

بعد در موادش اگر آقایان نظریاتی دارند در کمیسیون ممکن است تشریف بیآورند تا آنجا اصلاحاتش در بالاخره آن رای که قاطع است رای اکثریت مجلس شورای ملی است.

باین مناسبت بنده نمیخواهم داخل در جواب مذاکرات آقایان مغالطین بشوم ولی تمنا میکنم که آقایان رای در کبیات را بدهند و بعد در کمیسیون می‌نشینیم و قضیه را حل میکنیم.

بعضی از نمایندگان مذاکرات کافی است. رئیس - رای گرفته میشود بشور در مواد این لایحه آقایان موافقت قیام فرمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد. راجع بار جاع بکمیسیون اگر بخواهند باید پیشنهاد شود رای بگیریم چون اگر بخواهند اصلاحات در کمیسیون شود باید رای گرفته شود بار جاع بکمیسیون.

آقا سید یعقوب - اجازه میفرمائید رئیس - بفرمائید آقا سید یعقوب - بنده یکی از اعضاء کمیسیون بودم در کمیسیون بودم و هم مخالف بودم حالا هم تقاضا میکنم اعاده داده شود بکمیسیون بودم.

رئیس - بکمیسیون بودم راجع نمی - بنده بکمیسیون فواید عامه ارجاع می - شود آقای دکتر محمدخان مصدق فرمایشی دارید؟

دکتر محمدخان مصدق - راجع بمواد عرضی دارم. رئیس - آقای حائری زاده پیشنهاد ارجاع بکمیسیون کرده‌اند قرائت میشود.

(اینطور خوانده شد)

بنده پیشنهاد میکنم ارجاع بکمیسیون شود. رئیس - مقصود بکمیسیون فواید عامه است؟ حائری زاده - بلی رئیس - آقای مهدوی (اجازه)

مهدوی - بنده عقیده‌ام این است که در خود مجلس در هر ماده مذاکره شود و نظریه آقایان پیشنهاد شود. بعد برود بکمیسیون.

رئیس - آقای حائری زاده (اجازه)

حائری زاده - آقایان نباید از نظر دور کنند که ماها بیشتر از بیست روز دیگر یا بقولی ه ه روز دیگر در اینجا مشغول خدمت نیستیم. . . . (همه بین نمایندگان)

حائری زاده - اجازه میفرمائید لوابیح حاضر برای دستور تریبیا بچاه شصت لایحه است که از طرف کمیسیون آمده و حاضر برای دستورات.

بعقیده بنده در لوابیح که مطالعات زیاد در مجلس باید بشود بهتر این است که در کمیسیون بشود و وقت مجلس زیاد تلف نشود.

باین جهت بنده پیشنهاد کردم که مراجعه شود به کمیسیون فواید عامه و آقایانی که اصلاحاتی در نظر دارند بروند در آنجا اظهار نمایند تا در آنجا اصلاح شود.

رئیس - رای گرفته می‌شود به این پیشنهاد. آقایان موافقت قیام فرمایند.

(اغلب بام نمودند)

رئیس - تصویب شد. هر کدام از آقایان اگر نظری دارند ممکن است در کمیسیون حاضر شوند و نظریات خودشان را بفرمایند آقای وزیر داخله فرمایشی دارید؟

وزیر داخله - بنده يك لایحه مخصری دارم که میخواهم تقدیم کنم. ولی قبل از اینکه آنرا تقدیم کنم از فرصت استفاده میکنم عرض می‌کنم که نمایندگان مجلس مؤسسان را که ما بطهران آوردیم - هم غالب آنها را مخسار ج رجعتشان را نداده‌ایم.

زیرا معلی نداسته‌ایم از این جهت با مراجعه بوزارت مالیه این - تقصیر را به مجلس پیشنهاد کردیم و بکمیسیون رفته‌است بنده می‌خواستم استدعا کنم اگر کمیسیون صرف مساعی میگرد که جزء دستور جلسه آتی شود بصرفه کسانی بود که خیلی امیدواری از رفقای خودشان دارند.

مسئله دومی را که می‌خواستم عرض کنم این است که خود بنده در جریان مذاکرات راجع با افزودن بر عده و کلاه بودم که در نظر گرفته شده بود بر عده و کلاه افزودن شود و این فکر ماندن میدانم و سایل آن نرسیده بود یا بچه جهت بود که بالاخره همینطور ماند.

ولی در وزارت داخله کلام برهن شد که دوجا و کپل کم دارد. یکی راجع به بندر لنگه است و یکی هم راجع بکلدانها است که نهایت ضرورت را دارد که برای کلدانها جماعتی هستند که باید امیدوار شوند و جمعیشان هم زیاد است و وضعیتان اقتضای این مسئله را می‌کنند و چون لایحه راجع بکلدانها حاضر شده است تقدیم مجلس میشود.

رئیس - تصور می‌کنم بایسد در واقع این مسئله را که آقای رئیس

بکمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات مراجعه شود.

بعضی از نمایندگان که صحیح است رئیس - خبر کمیسیون فواید عامه راجع بامتیاز چراغ برق در ایران جزء دستور است.

ولی بنظر بنده لازم است اصل بیست و چهارم قانون اساسی بعنوان تذکر بعرض مجلس برسد. اگر این لایحه با آن اصل اشکالی نداشته باشد مطرح شود.

وزیر فواید عامه - آن اشکال را در ضمن يك ماده در اینجا می‌شود اصلاح کرد.

(اصل بیست و چهارم قانون اساسی بضمون ذیل قرائت شد)

اصل بیست و چهارم - بستن عهدنامه‌ها و مقاوله نامها اعطای امتیاز است (انحصار) تجارتي و صنعتی و فلاحی و غیره اهم از اینکه طرف داخله باشد یا خارجه باید بتصویب مجلس شورای ملی برسد با استثنای عهدنامه‌هایی که استنادهای اصلاح دولت و ملت باشد.

رئیس - ظاهر این اصل این است که امتیاز مطلق نمی‌شود داد. آقای وزیر فواید عامه.

وزیر فواید عامه - این لایحه از نقطه نظر اینکه يك اصول کلی معین باشد و يك قانون کلی تصویب شود بکثرت مستخدمین خارجی يك قانونی تنظیم شده و يك اصولی را مجلس معین کرده است همینطور هم ممکن است این لایحه تصویب شود و بعد يك ماده اضافه می‌کنیم که اصول کلیه امتیاز چراغ برق در ایران این است که مطابق این قانون باشد ولی بعد در هر موردی که احتیاج پیدا شد امتیاز داده شود.

یکی دو ماده برای جزئیات آن باید به مجلس بیاید و مجلس تصویب کند و وقتی این این - اشکال را ما رفع کردیم دیگر اشکالی نخواهد داشت. . . .

رئیس - تا آن قسمت را مجلس قبلاً تعیین نکند نمیشود وارد در این موضوع شد. آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - در دوره چهارم همین طور در دوره پنجم مجلس امتیاز انحصاری استخراج نفت شمال را داد بکمیانی امریکائی بدون اینکه اسم کمیانی در آن قانون نوشته شود معین شود اجازه دادند بکمیانی مستقل امریکائی که استخراج نفت را بکنند.

در واقع این مسئله را که آقای رئیس

بمجلس شورای ملی در کمیسیون فواید عامه ارجاع می‌شود. رئیس - لایحه دولت است نظر به دولت میدانند رای میدهند.

بعضی از نمایندگان - تنفس رئیس - پیشنهاد تنفس شده چند دقیقه تنفس داده میشود.

(در این موقع جلسه برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)

وزیر فواید عامه - مکرراً اتفاق افتاده است که يك لایحه در مجلس شورای ملی و بواسطه اینکه شاید قبلاً درست حلاجی شده یا اینکه آقایان درست توجه داشته‌اند بالاخره مذاکره زیادی در مجلس شده و وقت زیادی از مجلس تلف کرده و عاقبت راه حلی که پیدا شده است این بوده که يك قسمتش را در مجلس و يك قسمتش را در کمیسیون آقایان بیابند و بنشینند و اصلاحاتی که دارد بکنند تا اینکه وقت مجلس کمتر گرفته شود.

راجع باین لایحه هم پس از اینکه بنده بیاناتی را که آقایان گفتند و شنیدم اینطور بنظر رسید که از آقایان تمنی کنیم که چون اختلافی در اصل قضیه بنده استنباط نکرده‌ام در اساس قضیه نظر آقایان موافق است.

بنابر این مذاکرات در این قسمت را ما عجلتاً بیش از این ادامه ندهیم و آقایان

تند کردارند يك مسئله علمی است و بر بنده هم مجهول است.

ولی نظریه سابقه که در مجلس چهارم و پنجم است که بطور مطلق يك کمیته مستقل نامبرگانی محل اعطاء امتیاز واقع شده گمان یکدم بر این نظام مینماید باشد.

در واقع مادر اینجا وزارت فوائد عامه اجازه میدهد که با اتباع داخله در تحت این مواد امتیاز بدند حالا دیگر حل این مسئله با مجلس است.

رئیس - در آنجا هم کمیته استنادار آوریل بود و بعد هم جزئیاتش موکول بود بتصویب مجلس و بنده عقیده ام اینست که این سابقه را در مجلس نگذاریم. برای اینکه در آنجا هم ممکن است تولید اشکال کند.

هر وقت دولت مقتضی بداند امتیاز بدند با اتباع داخله باید امتیاز بیورد با مجلس و مطابق ظاهر این اصل باید مجلس رأی بدهد.

بعضی از نمایندگان - صحیحست وزیر فوائد عامه - اجازه میفرمائید رئیس - بفرمائید وزیر فوائد عامه - راجع باینکه این

امتیازی بخواهد داده شود بالاخره بایستی

باید با مجلس مطابق اصل بیست و چهارم قانون اساسی که فرات شده بنده در آن حرفی ندارم ولی با آن توضیحیکه بنده دادم نمایانم چه اشکالی دارد که این قانون الان شروع شود و در ضمن این لایحه يك ماده هم پیشنهاد نموده و ماضی به کینم آن ماده را که در ضمن این قانون نوشته شود که در موقع دادن هرامتیازی بکمیته یا اشخاصی باید شرایط مخصوصش را بیارند با مجلس.

بنظر بنده این مخالفتی با اصل ۲۴ قانون اساسی ندارد که مجلس داخل در بحث این مواد شود و بنده هم این قسمت اضافه شود.

فرض فرمائید يك قانونی در مجلس مطرح شد و در ضمن شور حس کردند آقایان که مخالفت با قانون اساسی دارد. آن لایحه را که فوراً رد نمیکند البته باید آن را اصلاح کنند و اشکالات آن را رفع نمایند که اگر يك اشکالاتی هست ممکن است همان اشکالات را در ضمن شور در مواد اصلاح کنند.

رئیس - آقای دکتر محمد خان مصدق

يك نظر بنده هم همین مسئله قانون

دکتر محمد خان مصدق - بنده با این لایحه از چند نظر موافق نیستم (نظر خودم را عرض میکنم) و این لایحه را هم حالا دیدم يك وقتی بنده در مدرسه سیاسی

پارس تحصیل میکردم بدو بار مدرسه يك اعلامی منتشر میشد که معصلین از درسهای

چاپی معصلین کادر خارج منتشر میکنند باید احترام کنند چون در پارس معمول این است (آقای وزیر فوائد عامه بخوبی مسوق هستند) که معصلین بواسطه تنبلی نمی روند در مدرسه پای درس معلم درس آنها را چاپ میکنند در خارج منتشر میکنند و بعد معصلین در خارج میروند و آنها را میخرند و میخوانند و روز امتحان هم می آید و امتحان میدهند.

بنده هم که خارجی بودم البته آن اندازه که از درس چاپی استفاده میکردم از نطق معلم استفاده نمیکردم و میل داشتم غالباً در سهای چاپی را بخوانم معصلین مدرسه که میگفتند از این درسهای چاپی احترام کنید بنده تعجب میکردم تا اینکه يك روزی یکی از معصلین را در خارج دیدم گفتم درسی که مال خودتان است چرا منع می کنید

يك حرف زد که آن حرف را تقریباً میشود با این طور توجیه کرد یعنی این شهر (کلی که تربیت از دست باغبان نفوذ اگر چشمه خورشید سرزند خود در است) مجلس شورای ملی و حکومت ملی باید همیشه اثر مسترد داشته باشد

ولی هر دوره تقنینیه اختیار انش مجدد است آن معلم گفت که خوب اگر بنا شود در خارج مدرسه شاگرد برود و کتاب مارا بیاورند پس چرا باید دولت در سال اینقدر خرج مدرسه کند

اول سال میگفتند بروید فلان کتاب و با بخوائید يك روزی هم چهار نفر معلم راد هوت میکردند که بروند و آنها را امتحان کنند

پس دیگر دلیل ندارد که شاگرد بیاید در مدرسه و درس معلم را گوش بدند و این قدر هم خرج شود.

بنده تصور میکنم که حالا همان حرف معلم را در باب مجلس شورای ملی میتوان تطبیق کرد باین ترتیب که حکومت ملی اثرش مستمر است

ولی هر دوره تقنینیه اختیار انش تقریباً مجدد است.

بنده عقیده ام این است که هر دولتی بخواهد امتیاز بدند باید با مجلس پیشنهاد کنند و هر مجلس هم که بعد از ما است اگر صلاح مملکت را بداند تصویب میکند این يك نظر

يك نظر بنده هم همین مسئله قانون اساسی است که حضرت آقای رئیس هم خودشان توجه دارند بجهت این که اصل بیست و چهارم قانون اساسی برای این است که هر مجلسی در موقع خودش صاحب امتیاز و تبعیت امتیاز گیرنده را بشناسد و اگر بر حسب

مقتضیات هست امتیاز را بدند و اگر نیست ندهد.

این هم دواصل. يك اصل دیگر چون حقیقتش این است که بنده واقعا خدمت آقای وزیر فوائد عامه خیلی ازادت دارم و در یکی دو جلسه قبل هم بعضی کتابها و اشاردها نسبت بایشان شد و درست توضیحات ندادند فقط فرمودند بنده همیشه مطابق نطق کار میکنم

وقتی که يك و کیلی میخواست به پیشنهاد يك وزیر رأی بدهد باید کمال اطمینان را بآن وزیر داشته باشد و رأی بدهد.

بنده میخواهم رأی بدهم باین پیشنهاد ولی ایشان در آن جلسات قبل در جواب بعضی از آقایان نمایندگان که بعضی چیزها فرمودند توضیحاتی ندادند فقط ایشان جوابی که دادند این بود که بنده کاری برخلاف منطق نمی کنم بنده همه اش را فکر میکردم که کار منطقی چیست که ایشان برخلاف منطق کار نمی کنند. تفهیم یادیش

يك خوابی دیدم حالا میخواهم ببینم خواب بنده را ایشان چطور تعبیر میکنند در خواب دیدم در طرف مشرق دارن يك چاهی میکنند

گفتم اینجا را برای چه میکنند؟ گفتند چاه نطق میکنند گفتم عجب ما که در مجلس هستیم بکسی اجازه حفراه نطق داده ایم گفتند بلی يك حکمی پیدا شده است و بموجب يك فرمانی که هیچ رسمیت نداشته است آمده و مشغول کنند چاه شده.

بنده خیلی تعجب کردم! حالا از خود ایشان سوال میکنم که آیا همچو واقعه صحیح است یا نه؟

و حالا هم جواب نمی خواهم چون خواهند فرمود يك عملیاتی قبل از من شده است و بن من مربوط نیست ولی بنده هم نمی توانم این جواب را قبول کنم چون چیزی که بنده در خواب دیده ام این است که اعمال مقاماتی اینکار را اشخاص دیگری کرده اند ولی اعمال نهائی آن را ایشان کرده اند و علت غائی ایشان بوده اند بهر صورت حالا خواب را انسان ممکن است بد بیند ممکن است خوب ببیند.

وزیر فوائد عامه بدیده آید.

دکتر مصدق - بسیار خوب بنده چون میخواهم همیشه با پیشنهادات حضرت عالی موافقت نکنم و میل دارم که در این ده بیست روزه کدر اینجا هستم کاملاً با پیشنهادات شما موافق باشم چون حضرت عالی را شخص تحصیل کرده میدانم و دلم میخواهد باین مملکت خدمت کنید

از حضرت عالی استدعا میکنم که این قضیه را اگر چنانچه واقعا هیچ چه چیزی نیست در این جاذب این پشت تریبون فرمائید و بنده هم کاملاً فرمایش سرکار را تصدیق میکنم و اگر هم هست بفرمائید دوسه بار

رأی منتشر کنند بآنها در همین جا بمطابق مجلس طرح کنند و اگر هم آقای آقا سید بقوب باطین این مسئله مخالفت از نقطه نظر اینکه ممکن است بگویند خرج دروات و مصارف مجلس زیاد میشود ما حاضریم از جیب خودمان خرجش را بدهم و ببینیم که این نمائی که بگوش بنده رسیده است حقیقت دارد یا ندارد.

این خواهش بنده است از حضرت عالی رئیس - اصلاً موضوع از میان رفت. موضوع این بود که آیا مطرح شدن این خبر با اصل ۲۴ بیست و چهارم قانون اساسی مزاحمت دارد یا ندارد و این قسمت بیانات اخیر آقای دکتر محمد خان مصدق همانطوریکه خودشان اظهار کرده اند خواب بوده است.

دکتر محمد مصدق - بلی همین طور است.

رئیس - آقای رهنما (اجازه) رهنما در قسمت اول که بنده می خواهم عرض کنم راجع بلایچه چراغ برق است

در موقع تنفس بعضی از نمایندگان همانطوریکه حضرت آقای رئیس فرمودند متوجه شدند که بایستی این مسئله بطور کلی نباشد که همیشه خود دولت برود و امتیاز بدهد که يك حقی از مجلس گرفته شده باشد متوجه باین مسئله بودند و تصدیق داشتند

ولی راجع باین مسئله گفته شد چون این لایحه دوشور دارد و تا وقتی که تمام شود البته يك لایحه خوب قانونی خواهد شد یعنی در شور اول پیش نهادت میشود بکمیسیون و از کمیسیون مجدداً برمی گردد بمجلس و پس از آنکه اصلاح شد و شور دومش شد و مجلس شورای ملی تصویب کرد آن وقت آن قانون رسمی میشود.

در اینجا يك مواد کلی برای امتیاز چراغ برق نوشته شده است برای اینکه دیگر مجلس را راحت کند یعنی هر روز هر ساعت در هر دوره نیایند و يك امتیازی برای چراغ برق از مجلس نخواهند

از این نقطه نظر يك مواد کلی که مدت امتیاز و مقدار حق دولت و حقوق صاحب امتیاز و طرز کار او را معین میکند در اینجا نوشته شده.

مثل قانون کثرتات مستخدمین خارجی چون آن مسئله هم محل ابتلاء ما بود غالباً مجبور بودیم مستخدمین خارجی استخدام کنیم.

لهذا اینطور تصویب کردیم که شرایط اساسی و ملیت و حقوق مستخدمین خارجی را بمجلس بیارند و وقتی که مجلس تصویب می کرد گفته می شد که بقیه شرایط کثرتات همان مواد کثرتات مستخدمین خارجی است

که بتصویب مجلس شورای ملی رسیده است. حالا هم در اینجا يك مواد کلی است و بنده هم همینطور جواب دادم و بنده میبینم از آن موقع همه روزه این موضوع در مجلس يك شکلی عنوان میشود بنابر این بنده خواهش میکنم اگر برای توضیح است بشکل مرتب تری بفرمائید مجلس سؤال دارد

استیضاح دارد ممکنست در تحت یکی از این عناوین توضیح بخواهند تا جواب داده شود و مطالب روشن شود.

از طرف دیگر اگر بنا باشد تمام وزارتخانهها دوسه هائی که دارند بخرهند طبع بکنند مطبعا مجلس شورای ملی که ما جمع کنیم برای اینکار که هی دوسه چاپ کنیم و منتشر کنیم کافی نیست بلکه تمام مطابع دنیا را هم ما جمع کنیم برای اینکار که هی دوسه چاپ کنیم و منتشر کنیم کافی نیست این است که بنده این تقاضائی را که ایشان کردند نمیتوانم بپذیرم

رئیس - شور در کلیات این لایحه است که از کمیسیون فوائد عامه راجع به امتیاز چراغ برق در شهرها داده شده است آقای افسر مخالفید؟

افسر - بلی. رئیس - بفرمائید. محمد هاشم میرزا افسر - از نقطه نظر تند کری که آقای رئیس دادند بنده گمان میکنم دیگر محتاج بدان کاره نباشد و این مسئله امروز مطرح نشود بجهت اینکه اخطار کردن يك نفر وکیل که این برخلاف قانون اساسی است کمتر از اخطار نظام نامه نیست و مبیایست امروز از این لایحه نمیشدیم و میرفتیم این قسمت را اصلاح می کردیم و آنوقت این لایحه را می آوردیم که اول مذاکره اش موافقت داشت با ترتیبات مجلس و با قانون اساسی ولی حالا که رأی دادند و مطرح شد بنده هم ناچارم عرایض بنمایم.

وزیر فوائد عامه - اجازه میفرمائید رئیس بفرمائید وزیر فوائد عامه - بنده در هر صورت استدعای کنم اجازه بدیدید در آخر مجلس راجع بیک قسمت از اظهارات آقای دکتر مصدق عرایض عرض کنم.

رئیس - حالا هم می توانید بفرمائید مانی ندارد.

وزیر فوائد عامه - بنده بدبختانه باز باید جواب خواب بدهم مسئله نطق و چاه در می آورند و طرف مشرق است و يك اشخاص يك کارهایی کرده اند و بدهم بنده آمده ام و علت نهائی شده ام و اینها اولاً بنده از مدتی که در وزارت فوائد عامه هستم تاریخش معلوم است و در این مدت بنده يك کلمه يك نقطه يك حرف راجع بوضوئی که میگویند روی کف نیاورده ام بلی يك موضوعی هست و يك فصولی بین دولت و يك کمیته خارجی که مدعی است يك نقطه از این مملکت جزو امتیاز اوست اظهاراتی شده است ولی دولت هم

این مسئله که ما تصویب می کنیم عبارت خواهد بود از يك مواد کلی که دیگر در آنجا هر وقت بخواهیم لایحه امتیاز چراغ برق تصویب کنیم دولت تمام مواردش را بمجلس نیاورد فقط بيکی دو ماده می آورد می گوید باین شخص و این مؤسسه امتیاز چراغ برق بدید و تصویب کنید و شرایطش هم همان شرایطی است که در فلان قانون تصویب شده است مگر اینکه ما اساساً اینکار را نخواهیم بکنیم.

اگر این است که آن مرحله دیگری است ولی اگر این فکر نباشد و بخواهیم يك مواد کلی را ما تصویب کنیم دولت را مقید کنیم که وقتیکه می خواهد امتیاز بدهد باید باین ترتیب امتیاز بدهد این قانون لازم است و اگر هم آقای دکتر مصدق یا آقای مدرس نظری برای اصلاح و تأمین این نظریه دارند ممکنست پیشنهاد بفرمائید می رود به کمیسیون این پیشنهادات را در دربارت خودش نگذاشته است آن وقت حق دارند بگویند ما اصلاً این را قبول نداریم و الا شور اول برای اینست که نظریات آقایان فهمیده شود. دیگر بسته بنظر آقایان است.

رئیس - مقصود تند کری بود که عرض کردم که مخالفتی با قانون اساسی نداشته باشد.

وزیر فوائد عامه - اجازه میفرمائید رئیس بفرمائید وزیر فوائد عامه - بنده در هر صورت استدعای کنم اجازه بدیدید در آخر مجلس راجع بیک قسمت از اظهارات آقای دکتر مصدق عرایض عرض کنم.

رئیس - حالا هم می توانید بفرمائید مانی ندارد.

وزیر فوائد عامه - بنده بدبختانه باز باید جواب خواب بدهم مسئله نطق و چاه در می آورند و طرف مشرق است و يك اشخاص يك کارهایی کرده اند و بدهم بنده آمده ام و علت نهائی شده ام و اینها اولاً بنده از مدتی که در وزارت فوائد عامه هستم تاریخش معلوم است و در این مدت بنده يك کلمه يك نقطه يك حرف راجع بوضوئی که میگویند روی کف نیاورده ام بلی يك موضوعی هست و يك فصولی بین دولت و يك کمیته خارجی که مدعی است يك نقطه از این مملکت جزو امتیاز اوست اظهاراتی شده است ولی دولت هم

حق نمی دانیم و بنده هم همینطور جواب دادم و بنده میبینم از آن موقع همه روزه این موضوع در مجلس يك شکلی عنوان میشود بنابر این بنده خواهش میکنم اگر برای توضیح است بشکل مرتب تری بفرمائید مجلس سؤال دارد

استیضاح دارد ممکنست در تحت یکی از این عناوین توضیح بخواهند تا جواب داده شود و مطالب روشن شود.

از طرف دیگر اگر بنا باشد تمام وزارتخانهها دوسه هائی که دارند بخرهند طبع بکنند مطبعا مجلس شورای ملی که ما جمع کنیم برای اینکار که هی دوسه چاپ کنیم و منتشر کنیم کافی نیست این است که بنده این تقاضائی را که ایشان کردند نمیتوانم بپذیرم

رئیس - شور در کلیات این لایحه است که از کمیسیون فوائد عامه راجع به امتیاز چراغ برق در شهرها داده شده است آقای افسر مخالفید؟

افسر - بلی. رئیس - بفرمائید. محمد هاشم میرزا افسر - از نقطه نظر تند کری که آقای رئیس دادند بنده گمان میکنم دیگر محتاج بدان کاره نباشد و این مسئله امروز مطرح نشود بجهت اینکه اخطار کردن يك نفر وکیل که این برخلاف قانون اساسی است کمتر از اخطار نظام نامه نیست و مبیایست امروز از این لایحه نمیشدیم و میرفتیم این قسمت را اصلاح می کردیم و آنوقت این لایحه را می آوردیم که اول مذاکره اش موافقت داشت با ترتیبات مجلس و با قانون اساسی ولی حالا که رأی دادند و مطرح شد بنده هم ناچارم عرایض بنمایم.

وزیر فوائد عامه - اجازه میفرمائید رئیس بفرمائید وزیر فوائد عامه - بنده در هر صورت استدعای کنم اجازه بدیدید در آخر مجلس راجع بیک قسمت از اظهارات آقای دکتر مصدق عرایض عرض کنم.

رئیس - حالا هم می توانید بفرمائید مانی ندارد.

وزیر فوائد عامه - بنده بدبختانه باز باید جواب خواب بدهم مسئله نطق و چاه در می آورند و طرف مشرق است و يك اشخاص يك کارهایی کرده اند و بدهم بنده آمده ام و علت نهائی شده ام و اینها اولاً بنده از مدتی که در وزارت فوائد عامه هستم تاریخش معلوم است و در این مدت بنده يك کلمه يك نقطه يك حرف راجع بوضوئی که میگویند روی کف نیاورده ام بلی يك موضوعی هست و يك فصولی بین دولت و يك کمیته خارجی که مدعی است يك نقطه از این مملکت جزو امتیاز اوست اظهاراتی شده است ولی دولت هم

این مسئله که ما تصویب می کنیم عبارت خواهد بود از يك مواد کلی که دیگر در آنجا هر وقت بخواهیم لایحه امتیاز چراغ برق تصویب کنیم دولت تمام مواردش را بمجلس نیاورد فقط بيکی دو ماده می آورد می گوید باین شخص و این مؤسسه امتیاز چراغ برق بدید و تصویب کنید و شرایطش هم همان شرایطی است که در فلان قانون تصویب شده است مگر اینکه ما اساساً اینکار را نخواهیم بکنیم.

اگر این است که آن مرحله دیگری است ولی اگر این فکر نباشد و بخواهیم يك مواد کلی را ما تصویب کنیم دولت را مقید کنیم که وقتیکه می خواهد امتیاز بدهد باید باین ترتیب امتیاز بدهد این قانون لازم است و اگر هم آقای دکتر مصدق یا آقای مدرس نظری برای اصلاح و تأمین این نظریه دارند ممکنست پیشنهاد بفرمائید می رود به کمیسیون این پیشنهادات را در دربارت خودش نگذاشته است آن وقت حق دارند بگویند ما اصلاً این را قبول نداریم و الا شور اول برای اینست که نظریات آقایان فهمیده شود. دیگر بسته بنظر آقایان است.

رئیس - مقصود تند کری بود که عرض کردم که مخالفتی با قانون اساسی نداشته باشد.

وزیر فوائد عامه - اجازه میفرمائید رئیس بفرمائید وزیر فوائد عامه - بنده در هر صورت استدعای کنم اجازه بدیدید در آخر مجلس راجع بیک قسمت از اظهارات آقای دکتر مصدق عرایض عرض کنم.

رئیس - حالا هم می توانید بفرمائید مانی ندارد.

وزیر فوائد عامه - بنده بدبختانه باز باید جواب خواب بدهم مسئله نطق و چاه در می آورند و طرف مشرق است و يك اشخاص يك کارهایی کرده اند و بدهم بنده آمده ام و علت نهائی شده ام و اینها اولاً بنده از مدتی که در وزارت فوائد عامه هستم تاریخش معلوم است و در این مدت بنده يك کلمه يك نقطه يك حرف راجع بوضوئی که میگویند روی کف نیاورده ام بلی يك موضوعی هست و يك فصولی بین دولت و يك کمیته خارجی که مدعی است يك نقطه از این مملکت جزو امتیاز اوست اظهاراتی شده است ولی دولت هم

حق ندارد.

ولی مادر آنوقت در واقع يك شبه تفسیری کردید و گفتیم نظر قانونگذار این بوده است که املاک قابل انتقال بیست زیر در آنوقت دولت آمد و پیشنهادی برای فروش جایبارخانه سخنان و دامغان کرد و چندین جلسه وقت بمجلس اشغال شد و بیست نهادات و مذاکرات زیاد شد که آیا جایبار خانه را بفروشیم بهتر است یا بفروشیم؟

بعد از اینکه حساب کردیم دیدیم قیمت وقت مجلس که صرف اینکار شده چندین برابر قیمت اصل جایبارخانه بوده است و بالاخره آشنخسی هم که مشتری بود از بین رفت و آنجا هم همانطور خرابه افتاده است.

بنده تصور کردم این لایحه که آورده اند این کلیاتی را که میگویند ما حق داریم بدولت واگذار کنیم.

هم چنین اشتباه دیگری که بنده کرده بودم و يك عدد دیگری از آقایان هم همین اشتباه را فرموده بودند این بود که نوشته بود مثل کثرتات مستخدمین خارجی است.

ولی امروز متذکر شدیم و در این قسمت دوم هم که گفتیم باید بمجلس بیاید يك پیشنهادی هم بنده به بعضی از آقایان تقدیم کردیم که ماده او را اصلاح شود حالا اگر اصلاح شود که بنده هم موافقم و نظر این را در مواد عرض میکنم و الا با اینکه تذکره داده شد که برخلاف اصل بیست و چهار قانون اساسی است و يك وکیل گفت این برخلاف قانون اساسی است.

بنده بنده تفسیر لازم دارد و باید اول تفسیر کنیم که آیا مخالف با قانون اساسی است یا موافق است و باید ابتداء تکلیف تفسیر معین شود و بعد داخل در مذاکره شویم و الا پس از اینکه بمشاورت تذکر مقام ریاست فرمودند برخلاف قانون اساسی است و بعد هم فوراً جزه دستور شود من نمی دانم این رأی که میبدهیم بعنوان تفسیر آن ماده است یا موافق یا مخالف است؟

این است که بنده بآن ترتیب مخالفم و اگر این سابقه در مجلس بگذاریم در آتیه دچار اشکالات خواهیم شد و نباید مطالب اصلی را با فرعی مخلوط کرد چون غالباً در اشتباه می افتیم برای اینکه يك وقت بنده فکر را حاضر میکنم که بین معنی قانون را برزائنده و منافعه بگذارم منتهی تمام دارائی ملکی را نگذاریم و اجازه دادیم قسمتی از دارائی مملکت را بدون مراجعه بمجلس حق داشته باشد يك قسمت از دارائی دولت را برزائنده و منافعه بگذارم منتهی تمام دارائی ملکی را نگذاریم و اجازه دادیم قسمتی از دارائی مملکت را بدون مراجعه بمجلس حق داشته باشد مطابق ماده بیست و سوم قانون محاسبات عمومی بنزاید بگذارم و بفرود.

در صورتیکه ظاهر اصل بیست و دوم قانون اساسی این بود که آن قسمت را هم حق ندارد.

ولی يك وقت خیال این است که بلایچه چراغ برق رأی بدهم و اگر این پیشنهاد را ماقبول کنیم که این ماده اصلاح شود در آتیه دچار اشکالات نخواهیم شد یعنی ماده اول اینطور نوشته شود که کثرتات اشخاص یا کمیته های موسساتی که می خواهند امتیاز بگیرند با شرایط معین باید بمجلس بیاید.

وزیر فوائد عامه - بنده تصور میکنم که خیالها را بنده قبلاً تأمین کرده ام و در همان ماده اول که مطرح میشود البته پیشنهاد میکنند در آنجا اصلاح میکنم که امتیازی که داده میشود مواد اصولی آن امتیاز از قبیل هويت صاحب امتیاز و غیره باید بمجلس بیاید.

اما اینکه پرسیدند که آیا در این صورت فایده دارد یا نه؟ البته مسامحت است ملاز برای ۲۰ شهر که تقاضای امتیاز چراغ برق شده است بعضی اینک از برای هر کدام از آنها علیحدما بیایم اینجا صحبت کنیم و رأی بگیریم حالا در تحت يك اصول کلی برای تمام آنها تصویب میکنیم و بعد برای یکی دو ماده بمجلس می آوریم که مذاکره زیاد لازم نداشته باشد و البته چون مواد کمتر است و مذاکره کمتر میشود وقت مجلس هم کمتر صرف خواهد شد.

رئیس - آقای شیروانی شیروانی - موافقم رئیس - آقای دکتر شیروانی - موافقم رئیس - مخالفی ندارد.

رئیس - گفتند خیر) رئیس - رأی گرفته میشود بفرود در شور در مواد آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمائید.

رئیس - تصویب شد. ماده اول (بشرح آتی خوانده شد) ماده اول - مدت امتیاز بیش از ۲۵ سال نخواهد بود.

رئیس - ماده واحده در آخر باید اصلاح شود پیشنهادی هم نسبت به همین ماده واحده کرده اند که بمرض مجلس میرسد. پیشنهاد آقای افسر ماده واحده - وزارت فلاح و تجارت و فوائد عامه مجاز است که شرایط جزئیه امتیاز انحصاری چراغ برق را در شهرها بهر يك از اتباع داخله یا شرکت ها و موسساتی که دارای تبعیت ایران باشند بر طبق قرارداد ذیل واگذار نماید: هويت اشخاص یا شرکتها و موسساتی که طالب امتیازند و همچنین سایر شرایط که خارج از ماده گانه ذیل است باید بتصویب مجلس برسد.

آنوقت این ترتیب هیچ اشکالی ندارد و در آنصورت بنده هم اعتراض ندارم.

اگر آقای وزیر فوائد عامه تصور میکنند که این ترتیب نتیجه عملی دارد و کمتر وقت مجلس را اشغال میکند بنده نیست والا بنظر بنده هیچ نتیجه از گذراندن این چند ماده هم نخواهد بود.

وزیر فوائد عامه - بنده تصور میکنم که خیالها را بنده قبلاً تأمین کرده ام و در همان ماده اول که مطرح میشود البته پیشنهاد میکنند در آنجا اصلاح میکنم که امتیازی که داده میشود مواد اصولی آن امتیاز نام مطابق این قانون است ولی جزئیات آن از قبیل هويت صاحب امتیاز و غیره باید بمجلس بیاید.

اما اینکه پرسیدند که آیا در این صورت فایده دارد یا نه؟ البته مسامحت است ملاز برای ۲۰ شهر که تقاضای امتیاز چراغ برق شده است بعضی اینک از برای هر کدام از آنها علیحدما بیایم اینجا صحبت کنیم و رأی بگیریم حالا در تحت يك اصول کلی برای تمام آنها تصویب میکنیم و بعد برای یکی دو ماده بمجلس می آوریم که مذاکره زیاد لازم نداشته باشد و البته چون مواد کمتر است و مذاکره کمتر میشود وقت مجلس هم کمتر صرف خواهد شد.

رئیس - آقای شیروانی شیروانی - موافقم رئیس - آقای دکتر شیروانی - موافقم رئیس - مخالفی ندارد.

رئیس - گفتند خیر) رئیس - رأی گرفته میشود بفرود در شور در مواد آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمائید.

رئیس - تصویب شد. ماده اول (بشرح آتی خوانده شد) ماده اول - مدت امتیاز بیش از ۲۵ سال نخواهد بود.

رئیس - ماده واحده در آخر باید اصلاح شود پیشنهادی هم نسبت به همین ماده واحده کرده اند که بمرض مجلس میرسد. پیشنهاد آقای افسر ماده واحده - وزارت فلاح و تجارت و فوائد عامه مجاز است که شرایط جزئیه امتیاز انحصاری چراغ برق را در شهرها بهر يك از اتباع داخله یا شرکت ها و موسساتی که دارای تبعیت ایران باشند بر طبق قرارداد ذیل واگذار نماید: هويت اشخاص یا شرکتها و موسساتی که طالب امتیازند و همچنین سایر شرایط که خارج از ماده گانه ذیل است باید بتصویب مجلس برسد.

وزیر فوائد عامه - بنده تصور میکنم که خیالها را بنده قبلاً تأمین کرده ام و در همان ماده اول که مطرح میشود البته پیشنهاد میکنند در آنجا اصلاح میکنم که امتیازی که داده میشود مواد اصولی آن امتیاز نام مطابق این قانون است ولی جزئیات آن از قبیل هويت صاحب امتیاز و غیره باید بمجلس بیاید.

اما اینکه پرسیدند که آیا در این صورت فایده دارد یا نه؟ البته مسامحت است ملاز برای ۲۰ شهر که تقاضای امتیاز چراغ برق شده است بعضی اینک از برای هر کدام از آنها علیحدما بیایم اینجا صحبت کنیم و رأی بگیریم حالا در تحت يك اصول کلی برای تمام آنها تصویب میکنیم و بعد برای یکی دو ماده بمجلس می آوریم که مذاکره زیاد لازم نداشته باشد و البته چون مواد کمتر است و مذاکره کمتر میشود وقت مجلس هم کمتر صرف خواهد شد.

رئیس - آقای شیروانی شیروانی - موافقم رئیس - آقای دکتر شیروانی - موافقم رئیس - مخالفی ندارد.

رئیس - گفتند خیر) رئیس - رأی گرفته میشود بفرود در شور در مواد آقایانی که تصویب میکنند قیام فرمائید.

رئیس - تصویب شد. ماده اول (بشرح آتی خوانده شد) ماده اول - مدت امتیاز بیش از ۲۵ سال نخواهد بود.

رئیس - ماده واحده در آخر باید اصلاح شود پیشنهادی هم نسبت به همین ماده واحده کرده اند که بمرض مجلس میرسد. پیشنهاد آقای افسر ماده واحده - وزارت فلاح و تجارت و فوائد عامه مجاز است که شرایط جزئیه امتیاز انحصاری چراغ برق را در شهرها بهر يك از اتباع داخله یا شرکت ها و موسساتی که دارای تبعیت ایران باشند بر طبق قرارداد ذیل واگذار نماید: هويت اشخاص یا شرکتها و موسساتی که طالب امتیازند و همچنین سایر شرایط که خارج از ماده گانه ذیل است باید بتصویب مجلس برسد.

وزیر فوائد عامه - بنده تصور میکنم که خیالها را بنده قبلاً تأمین کرده ام و در همان ماده اول که مطرح میشود البته پیشنهاد میکنند در آنجا اصلاح میکنم که امتیازی که داده میشود مواد اصولی آن امتیاز نام مطابق این قانون است ولی جزئیات آن از قبیل هويت صاحب امتیاز و غیره باید بمجلس بیاید.

رئیس - در موقتش باید مذاکره شود.
ماده اول - مطرح است آقای حاجری زاده مخالفید؟
حاجری زاده بلی
رئیس - بفرمائید
حاجری زاده بنده اینها می خواهم عرض کنم که مخالف من از حیثی است که جلوتر صحبت میشود.
بلکه من بآن مخالفین هم مخالفم و سوابقی که در مجلس هست و مخصوصاً در اصل ۲۲ قانون اساسی تصریح دارد میگوید:
(مواردی که قسمتی از عایدات یا دارائی دولت و مملکت منتقل یا فروخته میشود یا تغییری در حدود و تقویر مملکت لزوم یغایم میکند بتصویب مجلس شورای ملی خواهد بود)
البته در اینصورت گذر می رانم که می فروشند جزء دارائی مملکت است و باید هر معامله خرید و فروشی که میکنند بیاورند بمجلس.
ولی در قانون محاسبات عمومی تکلیف این قسمت را معین کرده و آن قانون محاسبات عمومی مفسر اصل ۲۲ قانون اساسی است که معاملات دولت باید بطور مزایده و مناقصه باشد و در قانون محاسبات عمومی می نویسد:
(تمام معاملات دولتی از خرید و فروش و اجاره و استیجار و مقاطعه و غیره باید با اطلاع عموم و برترتیب مزایده و مناقصه صورت پذیرد) پس مانعی توأمین یک لایحه که از طرف دولت آمده است برای امتیاز چراغ برق شهر ما بگوئیم این امتیاز را بوزارت فوائد عامه ندهند یعنی مواد اصلی را باید بنظر وزارت فوائد عامه برسانند.
زیرا این کار با بلدیها است و آنها باید احتیاجات شهر را تشخیص بدهند و برای هر شهر که می خواهند و لازم میدانند باید امتیاز بدهند و مجلس شورای ملی نمی تواند داخل در جزئیات بشود.
چون انشاءالله اگر یک وقتی خواسته باشیم برای هر شهر و قصبه چراغ برق بکشیم و در تمام ایران چراغ برق دائر کنیم یک دوره تمام مجلس شورای ملی (با این تنقیدات و اعتراضاتی که در هر ماده میشود) کافی برای گذراندن امتیازات چراغ برق نخواهد بود.
پس یک اجازه کلی بدلت میدهم و این هیچ منافاتی هم با قانون اساسی نداشته و ندارد و آن اصل ۲۲ که صراحت دارد و میگوید دارائی مملکت را بدون تصویب مجلس نمی شود منتقل و انتقال داد.
آن چهار من جوو گذنم هم جزء دارائی مملکت است و هم چنین آن میزو صندلی هم که گفته و شکسته میشود جزء دارائی مملکت است و بموجب قانون محاسبات عمومی مجبور کرده ایم دولت را که

بضریق مزایده و مناقصه بفرود و اگر این کار را نمی بگردیم آنوقت همه روزه معاملات کوچک و جزئی را دولت می آورد بمجلس و مجلس هم مجبور بود در آن تحقیقات و مذاکرات بنماید و این امتیازاتی که در این قانون اساسی نوشته شده بدیده است همیشه ما حاضرمان این بوده است (حالا هم همان نظر را داریم) که اگر اتباع داخله خواسته باشند یک عملیات اقتصادی بکنند مجلس ها و دولت ها با کمال شغف و شوق می بینند و این یک چیزی نیست که قابل تردید باشد
آن روزی هم که قانون اساسی نوشته میشده همین نظر را داشته اند چون امتیازات داخله چند من مورد توجه نیست مگر اینکه داخله یک برده باشد از برای خارجه از این جهت بود که گفتند باید مجلس شورای ملی در این قضایا کمال دقت نماید و این قانونی که تنظیم شد این ماده واحد صراحت دارد که باید طرف داخله باشد و هیچ شکلی انتقار بخارجه پیدا نکند و آن نظر اصلی را تأمین میکند و هیچ اشکالی در بین نیست.
بنده از آقای وزیر فوائد عامه تقاضائی که داشتم این بود البته این لایحه خیلی خوب است ولی نه برای امروز زیرا امروز آخر مجلس است و کارهای مهم زیاد داریم و اضافه بودجه
نکند شده است و اگر بجای یکی دو فقره لایحه دیگر بمجلس می آمد و ما در مذاکره آن ها داخل میشدیم خیلی بهتر بود
حالا هم ما این اعتراض را نمیتوانیم به آقای وزیر فوائد عامه بکنیم زیرا این لایحه مدتی است تقدیم شده ولی در مجلس بواسطه اینکه کم کم کارهای دیگری که پیش آمد این کار عقب افتاد و به مجلس نیامد تا امروز
ولی امروز که ما کارهای فوری و آنی رفتنی داریم مقتضی نبود که این لایحه مطرح شود و این لایحه را مجلس های بعد که می آیند خیلی بهتر می توانند با مطالعه و دقت های لازم درش مذاکره کنند ولی در این موقع بانگکی وقت مقتضی نیست که ما داخل در مذاکره این مطلب شویم از این جهت است که بنده مخالفم
رئیس - آقای کازرونی (اجازه)
کازرونی - آقا فرمودند با جواوین که لایحه مهمه هست و ارد شدن در مذاکره این لایحه مورد ندارد و ضیق وقت اجازه نمی دهد که ما داخل در این موضوع شویم از این جهت مخالفم
در صورتی که این یک لایحه یک قانونی است که برای امتیاز چراغ برق در کلیه مملکت میگذرد و در حقیقت رفع مزاحمت از مجلس میکند نسبت به آنچه شاید چندین

تقاضا هم از طرف اشخاص متمدده و از وزارت فوائد عامه شده که امتیاز انحصاری چراغ برق را خواسته اند و مدتها است که تقاضا کنندگان معطل مانده اند و دولت هم بی اورد و اجازه بگیرد.
اینست که در تحت چند ماده از مجلس اجازه می خواهد که با اشخاص معینی این امتیازات را بدهد.
نهایت همانطوری که گفته شد هويت امتیاز گیرنده را در تحت یک ماده بدها ممکن است بمجلس پیشنهاد نمایند.
اگر مجلس تصویب کرد میدهند و الا فلا و آنوقت این قانون عمومی میشود و این میبندد همه میبندد که یک شرطی هست و دیگر محتاج این نیست که هر امتیاز گیرنده برود با دولت داخل مذاکره شود و بعد هم در مجلس و کمیسیونها مذاکره شود
در حال اگر چنانچه موافقت فرموده بودند بزودی این موادی که هست با ضمیمه آن ماده که پیشنهاد شده است که هويت اشخاص امتیاز گیرنده باید بیاید تصویب میشد گمان میکنم رفع بسیاری از مشکلات میشد و توضیح وقت هم نبود و منافاتی هم با هیچ چیز نداشت
ملاحظه بفرمائید امروز ما چه کردیم امروز وقتان از میان رفته و بجای اینکه ما در اطراف یک چیز هائیکه بی نتیجه است صحبت می کردیم ممکن بود این قانون را تصویب کنیم و عمل تمام میشد
جمعی از نمایندگان مذاکرات کافی رئیس - ماده دوم قرائت میشود (بترتیب ذیل خوانده شد)
ماده ۳ - پس از اعطای امتیاز اگر اشخاص متفرقه بخواهند برای احتیاجات خصوصی خود قوه الکتریکی تهیه و مصرف نمایند آزادند ولی از فروش قوه مزبور اکیده ممنوع میباشد
رئیس - آقای افسر (اجازه)
افسر - بنده پیش نهادی تقدیم کرده ام
رئیس - پیش نهاد در موقع خودش البته مطرح میشود.
افسر - در آنجا بطور مطلق نوشته است قوه برق و حال آنکه ممکن است قوای معر که برای چراغ برق از چیزهای دیگر هم درست بکنند و از قوه برق هم درست بکنند و همینقدر که امتیاز چراغ برق دارند نمیتواند از تمام چیزها استفاده کند.
وزیر فوائد عامه - این ماده از سابق عبارت و پس و پیش کردن عبارت میکنند درست شود معنای مانعی ندارد پیشنهاد

بفرمائید قبول میکنیم.
افسر - بنده پیشنهاد میکنم ارجاع شود بکمیسیون
رئیس - در هر صورت بکمیسیون که ارجاع میشود. در ماده دوم دیگر مخالفی نیست. ماده سوم قرائت میشود (بضمون ذیل خوانده شد)
ماده ۳ - صاحب امتیاز مکلف است که همیشه کارخانه خود را طوری نگاه دارد که تعطیلی در روشنایی حوزه حاصل نشود هر گاه در روشنایی حوزه امتیاز بواسطه قصور صاحب امتیاز تعطیلی حاصل شود در صورتی که تعطیل مزبور از سی شب در سال تجارز نباید امتیاز از درجه اعتبار ساقط خواهد بود در صورتیکه تعطیل کمتر از سی شب باشد برای هر یک شب تعطیل صاحب امتیاز باید دولت مجازا بجزوه امتیاز چراغ بدهد.
رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب - بنده حالا این را به آقایان عرض کردم اینجا نوشته است قصور ممکن است یک کارخانه کوچک بیاورد و بگوید من بیش از این نمیتوانم چراغ روشن کنم این قصور است نه تقصیر زیرا تقصیری نکرده کارخانه را آورده ولی کوچک است و نمیتواند ده هزار چراغ برق بدهد و ممکن است پنج هزار چراغ بدهد و بگوید ماشین من کوچک است و بیش از این نمیتواند چراغ بدهد.
بنابر این شما پیشنهاد خودتان را بدهید بکمیسیون ارسال میشود و در آنجا اگر لازم بود اصلاح میشود
رئیس - پیشنهادی از طرف آقای دکتر آقا سیدان رسیده است بکمیسیون ارسال میشود.
ماده چهارم (بضمون ذیل قرائت شد)
ماده چهارم - چنانچه منتها تا مدت دو سال بعد از تاریخ اعطای امتیاز کارخانه چراغ برق دائر نشده باشد امتیاز از درجه اعتبار ساقط خواهد بود.
رئیس - آقای طهرانی (اجازه)
طهرانی - بنده عقیده ام این است باید عبارت که (اعطای امتیاز) برداشته شود نوشته شود (رسمیت امتیاز) یعنی وقتی که هويت آن شخص در مجلس بیاید و تصویب شود زیرا ممکن است اعطای امتیاز امروز بشود ولی هويتش بعد از دو سال بیاید بمجلس و امتیازش

رسمی شود
وزیر فوائد عامه - بنده تصور میکنم بعد از آنکه مخصوصاً قید میشود که باید هويت کمیابانی یا شخص صاحب امتیاز بیاید بمجلس اعطای امتیاز هم قهرآ از رزوی است که مجلس رای میدهد
رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب - عرضی ندارم جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است
رئیس - ماده پنجم (بتفصیل ذیل قرائت شد)
ماده پنجم - صاحب امتیاز ملزم است که توأم با امضاء و مبادله امتیاز نامه مبادل صدی و پنج سرمایه که برای خرید کارخانه لازم است در تجارخانه معتبری که وزارت مالیه تصدیق نماید بود بدهد بگذارند و حق ندارد مبلغ مزبور را مأخوذ نماید مگر اینکه کارخانه را دائر کند چنانچه در رأس موعده مین کارخانه تأسیس نشده باشد علاوه بر آنکه امتیاز ملغی است و بدیهه مزبور نیز متعلق بدوات خواهد بود
تبصره - صاحب امتیاز میتواند بجای امانت گذاردن وجه نقد ضامن معتبری که وزارت مالیه تصدیق کند معرفی نماید ضامن باید متقبل شود در صورت عدم تأسیس کارخانه در مدت معینی وجه مقرر را کارسازی نماید.
رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب - موافقم بعضی از نمایندگان - مخالفی ندارد
رئیس - ماده ششم (باین ترتیب خوانده شد)
ماده ۶ - صاحب امتیاز متعهد است که همه ساله عشر عایدات کارخانه چراغ برق را منتها تا دو ماه از سال بعد گذشته به اطلاع وزارت مالیه ببلدیه قانونی محل تأدیبه نماید در صورتیکه بلدیه قانونی تشکیل نشده باشد وزارت مالیه عایدات مزبوره را بانظارت حکومت محل بصارف شهر خواهد رسانید.
رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب - بازم همین مسئله را که آقای شیروانی تحت نظر آوردند بنده هم عرض میکنم عوائد شهری جزو عوائد عمومی نیست.
چراغ برق که در شهرها واقع میشود عوائدش جزو عوائد خود شهر است و بنده عقیده ام این است که عبارت (باطلاع وزارت مالیه) باید برداشته شود چون بلدیه در تحت نظارت وزارت داخله است و باید نوشته شود (باطلاع وزارت داخله) تمرکز عایدات ربطی با اینجا ندارد که عوائد بلدییه و شهر هم برود جزو عایدات مملکتی این

مربوط بوزارت داخله و بلدییه است
رئیس - آقای اشکر (اجازه)
اشکر - در اینجا ذکر شده است که اگر بلدییه دارد بدهند به بلدییه و اگر بلدییه قانونی وجود نداشته باشد با اطلاع حکومت خرج شهر میکنند در اینصورت بنده نمیدانم چه عیبی دارد؟
جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.
ماده بکمیسیون رجوع میشود
ماده هفتم (بشرح ذیل خوانده شد)
ماده هفتم - فروش یارهن به هر قسم معامله دیگری که امتیاز را بانتمه خارجه منتقل تواند نمود اکیده ممنوع و موجب الغاء امتیاز و ضبط کارخانه و تمام متعلقات آن خواهد بود
رئیس - مخالفی ندارد (گفتند خیر)
رئیس - ماده هشتم (بشرح ذیل خوانده شد)
ماده هشتم - استفاده از آبشارها و آبهای عمومی برای قوه الکتریکی بکمال و شرایط مخصوص و موافقت وزارت فوائد عامه خواهد بود در آن صورت حقوق دولت بهیزانی که کمتر از آنچه در ماده شش تعیین گردیده منظور خواهد شد
رئیس - آقای یاسائی (اجازه)
یاسائی - بنده می خواستم تذکر بدهم که کلمه (این) قبل از امتیاز زیاد است و باید نوشته شود امتیاز نامه بین دولت و صاحب امتیاز
رئیس - آقای آقا ضیاء (اجازه)
آقا ضیاء - موافقم
رئیس - آقای افسر
افسر - عرضی ندارم
رئیس - آقای یاسائی
یاسائی - بنده دیگر عرضی ندارم
رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب - بنده متأسفانه از حکمی که معین می شود خیلی وحشت دارم برای اینکه بنده یک وقت ندیدم که رأی بنفع دولت یا مملکت بدهند این است که پیشنهاد می کنم ناشورای دولتی تشکیل نشده است
در موارد اختلاف در فهم قانون هر اختلافی ما بین صاحب امتیاز و دولت واقع شد رجوع بکنند بکمیسیون مجلس یعنی بکمیسیون مربوطه این امر اگر راجع بوزارت فوائد عامه است بکمیسیون فوائد عامه و اگر راجع بوزارت داخله است بکمیسیون داخله بنده فوق العاده باین مسئله اهمیت

می دهم و حقیقه از حکم وحشت دارم مثل کسی که از روی کاسیاه میترسد جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.
رئیس - ماده واحد حالا موقتش است خواننده می شود (بشرح ذیل خوانده شد)
ماده واحد - وزارت فلاح و تجارت و فوائد عامه مجاز است که امتیاز انحصاری چراغ برق را در شهرها به بزرگ از اتباع داخله یا اشکنا و مؤسساتی که دارای تبعیت ایران باشند بر طبق مواد ذیل واگذار نماید.
رئیس - آقای طهرانی (اجازه)
آقا شیخ محمد علی طهرانی - بنده چندین اعتراضی به این ماده ندارم ولی متأسفانه مجلس دور پنجم تشکیل و تأسیس شده است و هنوز اکثر و کلاسه (بنده خودم را عرض میکنم) نمیدانیم چه امتیازاتی به داخله یا خارجه در این مملکت داده ایم و صورت امتیازات هیچ معلوم نیست در حالتی که در خاطر دارم که در دوره اول آقای مشیرالدوله وزیر بودند و صورت امتیازات را تقاضا کردم بدهند ایشان هم صورت امتیازات رسمی را دادند و این قدری طول نکشید که مجلس را توب بستند صورت امتیازات را چاپ کردند و منتشر کردند.
بنده اینجا می بینم امتیاز چراغ برق برای شهرها میخواهند از این شهرهای یکی شهر تهران است
این کارخانه چراغ برق که الان در طهران هست آیارسی است؟ اگر داشته است پس چرا بازی در می آورند؟ از یک طرف بلدییه را مجبور میکنند و این قدر پول میگیرند و از آن طرف مردم را هر شب در صدمه از حیث نبودن چراغ برق می اندازند اگر امتیاز ندارد پس چرا هست؟
اگر امتیاز دارد دیگر چرا اینجا ذکر میکنند چراغ برق را در شهرها به اتباع داخله بدهند
از این جهت خواستم این بیانرا ایشان بکنند به بینم چطور است و گمان میکنم که آن امتیاز هم رسمی نباشد و اگر هم باشد کاملاً برخلاف مواد آن عمل شده است.
مغیر - راجع باین موضوع بخصوص بنده عرض میکنم ولی عرض میکنم آنهایی که داخل عمل هستند اگر امتیاز نامه نداشته باشند هیچ نمی توانند داخل در عمل شوند.
بنابر این شما میتوانیید مراجعه بفرمائید البته آنچه را که مجلس اجازه داده است یا اشخاصی مطابق قانون حقوقی داشته اند معلوم است یک تأسیسات و سوابقی هم هست که مربوط به قبل است البته آنها هم در

حدود قانون مراعات شده است ولی حالا چطور دولت میتواند یک امتیازی بدون این که به مجلس بیاورد بکسی بدهد تمام این زحماتی که کشیده شده برای این است که امتیاز را با تصویب مجلس بدهند و راجع به امتیازات گذشته هم ممکن است مراجعه بفرمائید اگر اعتراضی دارید سؤال بمانید که فلانجا که مشغول عمل هستند امتیاز دارند یا ندارند؟
آنوقت البته میباید مطابق دوسیه و سابقه جواب میدهند و اعتراضشان رفع میشود.
رئیس - آقای شیروانی موافقت؟
شیروانی - بلی
جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.
رئیس - رأی گرفته میشود بشورانی در این مواد آقایی که تصویب میکنند قیام فرمائید (اغلب قیام نمودند)
رئیس - تصویب شد جلسه ختم می شود جلسه آتی به روز سه شنبه ساعت و نیم قبل از ظهر دستور هم بقیه دستور امروز.
جمعی از نمایندگان - صبح است (مجلس سه ربع بعد از ظهر ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی سید محمد تدین منشی م شهاب علی خطیبی
جلسه ۲۴۳ صورت مشروح مجلس روز سه شنبه ششم بهمن ماه سنه یک هزار و سیصد و چهار مطابق یازدهم شهر رجب سنه یک هزار و سیصد و چهل و چهار ۱۳۴۴ مجلس دو ساعت قبل از ظهر بریاست آقای تدین تشکیل گردید (صورت مجلس یوم یکشنبه چهارم بهمن ماه را آقای آقا میرزا شهاب قرائت نمودند)
رئیس - آقای دکتر محمد خان مصدق (اجازه)
دکتر محمد خان مصدق - قبل از دستور عرض دارم
رئیس - آقای افسر دارم
رئیس - آقای افشار
افشار - در صورت مجلس عرضی ندارم
رئیس - آقای عراقی
عراقی - قبل از دستور اگر فرصت رسید عرض دارم
رئیس - آقای زهیم